Via fora!

41

enllaç

Any 10
Volum V
Hivern del 1994

enllaç som una associació cultural amb més de 21 anys de vida i que ens plantegem els objectius següents:

1er)- Proposar i impulsar la relació entre col.lectius i sectors socials que malden per un canvi sòcio-cultural (de mentalitat, econòmic, polític,...) que faci avançar en l'alliberament de les persones i dels pobles, basada en l'intercanvi d'informació, el debat ideològic i l'ajut mutu en accions concretes.

2on)- Promoure i potenciar un procés educacional entre la gent culturalment activa, per tal d'adquirir una visió global de la realitat i dels canvis de volem dur a terme.

3er)- Potenciar i difondre la presència ideològica tant a nivell nacional com internacional que, a modus de catalitzador d'idees alienes i pròpies, en faci augmentar la velocitat de distribució.

Com podeu observar, **VIA FORA!** és un recurs essencial dins del nostre projecte. A més, disposem d'una casa construïda en camps de treball internacionals (**el Centre Permanent de Cultura Popular** del Turó dels Pujols, comarca de l'Alt Penedès) i que està configurat com a centre de documentació i de treball. Com a centre de documentació, consta d'una biblioteca especialitzada en cultura popular i dinamització cultural, i d'una hemeroteca amb revistes nacionals, estatals i internacionals, especialitzades en moviments alternatius. Com a centre de treball, organitzem i acollim trobades de gent culturalment activa que permetin la reflexió, la discussió, l'intercanvi d'experiències i l'elaboració de projectes d'acció, encaminades totes a dinamitzar el nostre entorn i a trobar camins d'alliberament personal i col.lectiu.

enllaç is a cultural association which has been existing for over 21 years. Our main objectives are the following:

1st)- To propose and put forward a relationship between the organised groups and the social sectors that struggle for a social-cultural change (in mentality, in economy, in politics,...) thus allowing an advance in the liberation of individuals and peoples; this is based on exchange of information, ideological debates and mutual help in specific actions.

2nd)- To promote and strengthen an educational process among culturally active people, so that a general view of reality and of the changes we wish to attain may be reached.

3rd)- To strengthen and spread out an ideological presence -at a national level as well as at an international level- that, by giving a boost to both our own ideas and those of others, may increase distribution of these ideas.

As you can see, **VIA FORA!** is an essential resort within our project. Furthemore, we have a house built by international work camps (**the Popular Culture Permanent Centre**, at Turó dels Pujols, in the Alt Penedès county), which is established as a document and work centre. As a document centre, it consists of a library specialised in popular culture and cultural dynamics, and a review library with national, state and international reviews and magazines specialised in alternative movements. As a work centre, we organize and host meetings of culturally active people, thus allowing meditation, discussion, exchange of experiences and the preparation of action projects, all directed to urge the awareness of the people surrounding us, and to the encounter of methods of individual and group liberation.

enllaç estas kultura asocio kiu fondiĝis antaŭ 21 jaroj kun jenaj celoj:

1e)- Proponi kaj akceli la rilatojn inter sociaj kolektivoj kaj sektoroj kiuj strebas por socikultura ŝanĝo (mensa, ekonomia, politika,...) kiu antaŭeniru por la liberigo de la homoj kaj de la popoloj, surbaze de informadŝanĝo, ideologia debato kaj reciproka helpo en konkretoaj ogadoj.

2e)- Promocii kaj potencigi edukan procezon inter la homoj kulture aktivaj, laŭcele akiri totalan komprenon de la realo kaj de la ŝanĝoj kiujn ni celas.

3e)- Potencigi kaj disvastigi la ideologian intereson je nacia kaj internacia niveloj kiu, kvazaŭ katalizilo de propraj kaj aliulaj ideoj, pligrandigu ĝian distribuan rapidecon.

Kiel konstateble, **VIA FORA!** estas esenca rimedo en nia projekto. Krome, ni posedas domon, kiun konstruis internaciaj laborbrigadoj (**la Konstanta Centro de Populara Kulturo** en el Turó dels Pujols ĉe la komarko Alt Penedès) kiu utilas kiel centro de dokumentaro kaj laboro. Kiel dokumentejo, ĝi havas specialigitan bibliotekon pri populara kulturo kaj kultura aktivigo kaj de revuoteko kun revuoj enlandaj, ŝtataj kaj internaciaj specialigitaj pri altrenativaj movadoj. Kiel laborcentro ni organizas renkontiĝojn de homoj kulture aktivaj kiuj permesu la pripensadon, la diskutadon, la interŝanĝon de spertoj kaj la prilaboradon de agadprojektoj, ĉiuj celantaj aktivigi nian ĉirkaŭaĵon kaj trovi vojojn de persona kaj kolektiva liberigo.

Una vegada més ens teniu a les vostres mans amb la voluntat d'oferir-vos materials, reflexions pròpies i alienes, experiències, projectes de casa nostra i d'arreu del món.

I una vegada més ho fem amb la plena consciència i el convenciment de la seva utilitat, però també de la dificultat que representa el tirar endavant des de fa més d'onze anys una realitat editorial com és el VIA FORA!!

En aquest número trobareu una temàtica que domina per sobre de les altres: la dona, amb les seves vivències, espiritualitat... Es publiquen tres treballs diferenciats però alhora complementaris, arrodonit tot plegat amb una entrevista a Dolores Juliano, antropòloga i sociòloga, estudiosa de les grans minories existents no sols a la nostra societat sinó també a d'altres cultures.

A banda del que hem dit, publiquem un extents article del nostre col.laborador Raúl García-Durán, sobre el segment de la societat sorgit arran del desenvolupament del capitalisme, la internacionalització de la burgesia i de l'aparició d'unes necessitats de direcció managerial de l'economia de mercat.

A l'apartat de les experiències concretes, publiquem dos treballs: el primer sobre l'Associació de Tai Chi Taoista de Catalunya i el segon una reflexió sobre les vivències que uns bons amics del Quebec van tenir aquest curs passat a la seu d'Enllaç, El Centre Permanent de Cultura Popular, a la comarca de l'Alt Penedès.

Acabem aquest número tot recomanant-vos dues lectures, que, tot i ser diferents, creiem que s'ho valen i que cal potenciar.

L'ASSOCIACIÓ DE TAI CHI TAOISTA DE CATALUNYA

L'experiència que us presentem basa la seva activitat en el cultiu tant de la salut física com de la mental.

El Tai Chi Taoista s'insereix en els principis taoistes de compasió i altruisme, compartint els seus coneixements enlloc de reservar-los per a uns pocs escollits.

Aquesta modalitat de Tai Chi està pensada per a poder-se desenvolupar en l'època i gent actual les quals tenen les seves corresponents obligacions socials i familiars.

Filosòficament parlant, el Tai Chi defensa la indivisibilitat del cos i de la ment: no es pot transformar el cos sense transformar la ment i viceversa.

El treball acaba concretant-se en l'Associació nascuda fa pocs anys a Catalunya.

Here you are an experience whose activity is based on the cultivation of physical and mental health. The Taoist Tai Chi penetrates into Taoist basis of pity and altruism sharing its knowledges instead of reserving them for some chosen people. This kind of Tai Chi is thought to develop oneself in the present time and people which have their correspondent social and familiar obligations. In the philosophyc sense, the Tai Chi defends body and mind indivisibility, it is not possible to change the body without changing the mind and viceversa.

The article ends talking about the association created in Catalonia same years ago.

La sperto kiun ni prezentas al vi bazas ĝian agadon en la kulturado tiel de la fizika kiel de la mensa sano.

La Tai Chi Taoista troviĝas en la taoistaj principoj de kompato kaj sindonemo, kaj kundividas siajn sciojn, anstataŭ rezervi ilin nur por kelkaj elektitoj.

Tiun ĉi specon de Tai Chi oni elpensis por ĝia malvolviĝo en la nunaj epoko kaj homoj kiuj havas siajn familiajn kaj sociajn devojn.

Filosofie la Tai Chi defendas la nedivideblecon de la korpo kaj de la menso: oni ne povas transformi la korpon se oni ne transformas la menson kaj inverse.

La artikolo finkonkretiĝas en la Asocio kiu naskiĝis antaŭ malmultaj jaroj en Katalunio.

L'Associació de Tai Chi Taoista de Catalunya neix a Vallgorguina el gener de 1990. L'embrió el formem un grup d'amigues i amics que ens havíem conegut uns anys abans amb una finalitat comuna: aprendre uns moviments suaus, lents i harmònics anomenats Tai Chi. Ens ho va ensenyar una parella que n'havia après d'una dona canadenca que vivia a Mallorca. Aquesta dona, al mateix temps, n'havia après d'un monjo xinès que vivia a Canadà, el Mestre Moy Lin Shin.

HISTÒRIA DEL TAI CHI TAOISTA

El Mestre Moy Lin Shin va estar greument malalt durant la seva infantesa, però va recuperar progressivament la salut mitjançant l'estudi del Tai Chi, la meditació taoista del Lok Hup Ba Fa i d'altres arts taoistes internes. Combinant el seu profund coneixement dels textos clàssics taoistes amb l'entrenament rebut d'alguns mestres de la Xina i de Hong Kong, el Mestre Moy va desenvolupar una forma única de Tai Chi, a la qual va

anomenar Tai Chi Taoista, com a reconeixement a les profundes arrels de tradició taoista. L'any 1970 el Mestre Moy inicià el camí per tal de donar a conèixer els beneficis del Tai Chi a nord-amèrica, i amb el temps, arreu del món. El seu projecte va començar humilment, després d'arribar a Canadà procedent de Hong Kong i d'ensenyar Tai Chi a un petit grup d'estudiants a Toronto i Mont-real. A partir d'aleshores, la seva determinació i objectiu d'ajudar la gent a recuperar la seva salut, ha inspirat l'establiment de més de 250 centres de Tai Chi Taoista arreu del món.

Des de l'inici, el Mestre Moy va establir la filosofia i el mètode d'ensenyament, que diferencia la Societat de Tai Chi Taoista i ell mateix d'altres escoles. Es va adherir als principis taoistes de compassió i altruisme, compartint els seus coneixements en lloc de reservar-los per a uns pocs escollits, i orientant els seus alumnes a ajudar els altres en comptes d'utilitzar el Tai Chi només en benefici propi o per aconseguir una activitat llegendària en les arts marcials. Per tal d'apreciar el caràcter únic del Tai Chi Taoista, és important tenir en compte les seves arrels en l'entrenament taoista, que tenen per objectiu el cultiu de la salut física i mental.

L'origen del Tai Chi Taoista es remunta a Li Tao Tzu, savi taoista del segle IX, la seqüència que va idear la va anomenar Tai Chi Chuan. El Tai Chi Chuan va ser utilitzat com a mètode d'alquímia interna, és a dir, com a mitjà per transformar l'interior del cos, amb la finalitat d'augmentar la salut i longevitat. El seu objectiu era el de transformar el cos i la ment per assolir la immortalitat, concepte que

comprèn alhora els principis de longevitat i il·luminació.

Cap a finals del segle XIX els moviments del Tai Chi poc a poc var ser ensenyats al poble. No obstant, ja que el poble no tenia com els monjos la base del cultiu de l'esperit, els mestres taoistes van témer ensenyar als seus estudiants tot allò que sabien i van decidir ensenyar només una part dels seus coneixements als seus alumnes laics, reservant l'aprenentatge més avançat per als iniciats als temples.

A mesura que el Tai Chi Chuan s'estenia, els adeptes més intel.ligents integraven llurs pròpies idees a les tècniques ensenyades pels monjos. Aquest és l'origen de les escoles de Tai Chi Chuan que coneixem actualment: Wu, Chen, Sun i Yang. Aquestes escoles populars es distingeixen de la tradició taoista perquè generalment no consideren el Tai Chi Chuan com a part integrant de la formació taoista. Segons la tradició taoista, l'objectiu d'aquesta formació és el 'Tai Chi' (literalment: *allò últim i suprem*), l'equilibri harmònic d'energies, i no el Chuan, maestria de la dorma.

El Mestre Moy Lin Shin va heretar el coneixement de l'alquímia interna en la qual es basava el Tai Chi Chuan original. Tot i que part de la forma original del Tai Chi Chuan de la tradició monàstica es va perdre, el Mestre Moy ha estat capaç de reconstruir l'esperit de la forma original a partir dels coneixements adquirits durant la seva formació taoista.

La Societat de Tai Chi Taoista fundada pel Mestre Moy treballa per fer arribar el Tai Chi Taoista a totes les col·lectivitats per tal de donar a conèixer els múltiples beneficis a totes aquelles persones que els vulguin experimentar. La Societat també s'esforça per fer conèixer i comprendre els efectes benèfics a fi i efecte de promoure el benestar físic, mental i espiritual dins de la col·lectivitat. Totes les branques o seccions locals de la Societat treballen sobre bases no lucratives i totes les instructores i instructors de Tai Chi Taoista d'arreu del món ensenyen desinteressadament. Qui estudia Tai Chi Taoista cultiva el fet d'ajudar els altres sense afany de lucre personal, alhora que retroba la seva salut propagant-la al seu voltant.

FILOSOFIA DEL TAI CHI TAOISTA: CULTIVAR EL COS I LA MENT

El Tai Chi Taoista, com la filosofia taoista de la que prové, és un art pragmàtic. A pesar d'estar basat en els principis de l'alquímia interna inherent a la tradició monàstica taoista, el Tai Chi del Mestre Moy està concebut per facilitar l'entrenament intern taoista en una època en la que la gent ja no viu en els monestirs, sinó que consagra el seu temps a obligacions socials i familiars

Mentre el pensament occidental fa del cos i la ment dues unitats separades, en la tradició taoista, el desenvolupament físic i mental estan íntimament relacionats. No es pot transformar el cos sense transformar la ment, i viceversa.

EFECTES DEL TAI CHI TAOISTA

Els efectes beneficiosos del Tai Chi Taoista sobre la salut provenen del fet que ofereix un conjunt d'exercicis complets i integrats, que actuen sobre

tot el cos amb profunditat i suaument. Quan es progressa, el Tai Chi Taoista es converteix en un exercici intern creixent, els efectes del qual se senten tant a l'interior del cos com en les estructures externes.

El profund nivell de relaxament que s'experimenta amb la pràctica del Tai Chi Taoista és un altre dels beneficis sobre la salut, que proporciona aquest art. És la relaxació en moviment. Els seus estiraments alliberen les tensions del cos i afavoreixen una relaxació reflexa a nivell muscular, alhora que la lentitud amb la que es fan els moviments estimula la relaxació física i mental.

L'ASSOCIACIÓ DE TAI CHI TAOISTA DE CATALUNYA

Després del naixement de l'Associació, hi ha un grup de persones que durant dos anys continuem aprenent i agafant confiança a l'hora de fer la 'taula'. S'anomena 'taula' al conjunt de 108 moviments de què consta el Tai Chi Taoista. Assistim a un Taller a Mallorca amb el Mestre Moy i a un altre a Anglaterra. Quan adquirim confiança per ensenyar s'inicien grups a Sant Celoni, La Floresta, Badalona i Barcelona. Es crea un petit grup d'alumnes a través del boca a boca i les classes es fan en locals deixats, subllogats o a l'aire lliure.

A la primavera del 93 s'adquireix el compromís de potenciar l'Associació i es lloga un local perquè sigui la seva seu. Aquest local serveix com a centre re relació i comunicació entre les persones associades. Malgrat no se'n fa propaganda augmenta molt el número d'associats ja que el Tai Chi comença a conèixer-se. El grup, per tant, s'engrandeix i alguns alumnes poc a poc es van involucrant en l'ensenyament.

Actualment a l'Associació hi ha 120 persones de les quals 12 són instructores i instructors que troben en el seu temps lliure espai per dedicar a l'ensenyament a part de les classes que també reben.

L'Associació de Tai Chi Taoista de Catalunya us ofereix aprendre 'la taula' per tal que pogueu gaudir dels seus efectes beneficiosos. Per inscriure-us és necessari fer-ho en un grup que comenci de nou. Us podem informar a la seu de l' Associació.

ASSOCIACIÓ DE TAI TXI TAOISTA DE CATALUNYA, Pl. Joanic, 3, 08024 BARCELONA a partir de les 7 del vespre, tel. 268 32 49

Via Fora! núm 41, Volum V. Hivern 94

CAP A ON ANEM?

Raul García-Durán

Us oferim un resum de la tesi doctoral que en Raúl García-Durán va realitzar en l'especialitat d'economia.

Professor d'economia aplicada a la Universitat Autònoma de Barcelona, Raúl García-Durán ens explica en aquesta primera part la seva anàlisi sobre l'aparició d'una nova classe social. Ell l'anomena la tecnoburocràcia professional, fruit del procés d'internacionalització i de tecnoburocratització de la societat capitalista, classe que comparteix el poder amb la burgesia monopolista.

Malgrat el seu llenguatge, considerem que es tracta d'una anàlisi novedosa i que fuig de l'esquema tradicional marxista i/o marxià, tot considerant nous aspectes i facetes.

La segona part d'aquest treball, la qual també es pot llegir d'una manera indepedent com aquesta primera, us l'oferirem en properes edicions de VIA FORA!

Here you are the doctoral thesis extract that Raúl García-Durán made in economics speciality.

He is a professor in applied economy at the Autonomous University of Barcelona and he explains to us, in this first part, his analysis about the appariton of a new social class. He names it professional Technobureaucracy, consequence of the internationalisation and technobureaucratisation process of capitalist society, and it shares power with monopolist bourgeoisie.

Despite his language, we consider it as a new analysis that escapes fron traditional marxist scheme, considering new aspects and sides. The second part of this work, which can also be readed independently as this one, we will offer it to you in further issues of VIA FORA!

Ni prezentas al vi resumon de la doktora tezo kiun plenumis Raúl García-Durán pri ekonomio.

Profesoro pri aplikata ekonomio en la Aŭtonoma Universitato de Barcelono, Raúl García-Durán klarigas al ni en ĉi tiu unua parto, sia analizo pri la apero de nova socia klaso. Li nomas ĝin la profesian teknoburokration, rezulto de la internaciiga procezo kaj de la tekno-burokratigo de la kapitalista socio, klaso kiu dividas la provon kun la monopola burĝaro.

Malgraŭ lia lingvaĵo, ni opinias ke temas pri nova analizo kiu evitas la tradician skemon marksistan kaj/aŭ marksan, dum li konsideras novajn aspektojn kaj delatalojn.

La duan parton de tiu ĉi artikolo, kiun oni povas eĉ legi tute sendepente, same kiel ĉi tiu unua, ni prezentos al vi en venontaj eldonoj de VIA FORA!

I- D'ON VENIM: SOCIETAT BURGESA I FORMACIÓ DE LA TECNOBUROCRÀCIA PROFESSIONAL.

Sens dubte, el títol és excessivament ambiciós si pretenguèssim exactituts. Tanmateix és necessari si volem aportar elements de discussió en contra del fenòmen de la inamobilitat.

Ens diuen que estem en una societat més científica que mai, però no sabem el que som ni molt menys el nostre possible futur. Fins a tal punt és així que bona part del pensament es nega així mateix: "no hi ha futur per-

què la història ha mort". Només queda l'individual "que se salvi qui pugui".

Sense caure en l'excessiva ambició, tractaré de mostrar com podem orientar-nos en l'"on anem" a partir de comprendre l'"on estem" com a resultat de l'"on venim", és a dir, reivindicant la història com a historicitat, com a creació.

Per això:

1r Marx ha mort, visca Marx. Tan dogmàtica era la total acceptació del seu pensament, creatiu i malgrat això empresonat per la ideologia de l'època, com el seu actual rebuig igualment absolut. Tractaré de comprendre la història, encara, com a lluita de classes...

2n Les classes no són, ni molt menys, una pura realitat econòmica, com generalment se'ns ha volgut fer creure, ni la seva acció, no és independent de l'acció de les organitzacions polítiques que pretenen representar-les, ni tan sols dels mateixos individus (1).

3r De cap manera podem comprendre la societat actual a través d'un sistemàtic enfrontament burguesia-proletariat el qual seria creador d'història, però que en el qual la història no influiria. Per pròpia definició, les classes són lluita, acció, dinàmica i dinàmica que transforma la història i, amb ella, les mateixes classes, creant-ne de noves, desapareixent-ne d'altres...

Per raons d'espai l'article queda dividit en dues grans parts, les quals són de lectura independent.

1a. D'on venim, tractant de comprendre la dinàmica de la societat burgesa, com un procés bàsicament d'internacionalització i de tecnoburocratització, la qual cosa implica la formació al llarg del període d'una nova classe, la tecnoburocràcia professional que anul.la, per a si, a la classe obrera, i que avui comparteix, contradictòriament, el poder amb la burgesia monopolista. Insistiré, bàsicament en aquest segon punt, ja que és més desconegut malgrat l'antiguitat del seu plantejament.

2a On som: tractant de comprendre la situació actual i la seva possible dinàmica a partir de:

a)- la definició a nivell internacional de les classes,

b)- l'acord-contradicció entre les dues classes dominants i,

c)- les seves possibles alternatives.

REVOLUCIÓ BURGESA I ORIGEN DE LA TECNOBUROCRÀCIA

El meu punt de partida és el rebuig de l'economicisme i la seva identificació: *base material igual a base econòmica*. La humanitat ha passat per tres grans etapes, fruit de tres bases materials distintes:

1a)- Base natural-biològica. Es concreta en els lligams de parentiu: és l'època que anomenem comunisme primitiu (tot i haver-hi desigualtats familiars i de classe);

2a)- Base política. L'Estat. Recordem que estem parlant de la base material de la societat i no podem caure en el materialisme vulgar *(material igual a físic)* en concret, dels grans imperis al feudalisme:

3er)- El Capital. Ara sí, la base material s'identifica amb l'econòmica (3).

Ja en la primera societat es formen

classes socials definides, lògicament no pas per l'aspecte econòmic sinó pels lligams de parentiu: bàsicament home/dona. En les formacions socials de la segona etapa, les classes vénen definides per la seva relació amb l'Estat: ciutadans, estrangers, esclaus. Només en la societat capitalista, base econòmica, les classes fonamentals es defineixen per l'aspecte econòmic: la propietat. Aquest és, al llarg de tot el procés històric, tans sols un dels instruments, dels pilars, sobre els quals descansa la classe dominant. De fet són quatre aquests instruments: el control de les armes (per això la dona no va a caçar i no pas per la seva manca de força física o per la seva maternitat); el control del saber (saber que està en la base del primer poder polític); l'exercici del poder com a tal (caps, estat, burocràcia...); i la propietat, (el control dels béns econòmics).

És evident que el naixement del capitalisme és fruit del procés de formació de la burgesia i del proletariat. Tanmateix, cal no oblidar que el capital sorgeix com a conseqüència d'un procés revolucionari que arrabassa a la classe dominant anterior els tres primers instruments de dominació, però no pas la propietat, ja adquirida per la burgesia (que es basa en ella), gràcies a que el feudalisme (i abans de manera parcial la societat antiga: Grècia i Roma), l'havia arrabassat a l'anterior tot poderós Estat (4).

Serà crucial el fet d'aconseguir per part de la burgesia que els instruments de dominació arrabassats no recaiguin en les classes dominades, tal com originàriament reclama el Moviment Obrer, tot insistint en la no separació de l'aspecte polític de l'econòmic: comunitats de treballadors com unitats d'ambós aspectes i com a centre de reproducció del saber i d'inutilització de les armes.

Les armes, el saber i l'exèrcici del poder polític són **delegats** en grups professionals específics: els militars professionals, els científics i tècnics (naixement de la ciència com a tal, enginyer-inventor com a principal figura de l'època) i la classe política (democràcia representativa i no pas directa, partits, burocràcia). Cal fixar-se que en el seu conjunt, la delegació significa "una apropiació de coneixment", el coneixement necessari per poder realitzar cadascuna de les tasques delegades. De fet, la classe dominant aristocràtica ja havia basat en gran mesura, la seva força en l'apropiació d'aquests mateixos sabers (religió, armes, escriptura...). Per més que ens atregui la seva recerca, el coneixement i el saber són quelcom apropiable i històricament sempre apropiat...(5).

Lògicament els grups professionals en què es delega queden lligats a la burgesia mitjançant múltiples i subtils lligams (divisió del treball intel.lectual/manual, alts salaris, conveniència, unions familiars...) i aquest lligam forma el conjunt de l'estructura de dominació burgesa. Tanmateix, la nostra tesi és que la dinàmica del capital, impulsada bàsicament pel coflicte amb el proletariat, va minant la forma de dominació específicament burgesa (concentració del capital com a descomposició de la propietat; estructura de les classes en procés

d'internacio–nalització superant les distintes burgesies nacionals...) i fent més importants els diferents grups professionals. Fins al punt que aquests acaben consolidant-se com a classe a través d'un llarg i complex procés d'unificació de les diferents fraccions de classe, sorgides dels grups professionals: la tecnoburocràcia managerial, la tecnoburocràcia científico-tècnica, la tecnoburocràcia política, la tecno–burocràcia militar i àdhuc la tecnoburocràcia formada pel Moviment Obrer. Avui dia, el possible pas d'una societat basada en el treball assalariat a una altra basada en el saber, pot significar ja la substitució de la burgesia per la nova classe...

Per què utilitzem el terme tecnoburocràcia? Possiblement el nom sigui el menys important. De fet han estat diversos els noms utilitzats per definir aquest concepte. Tanmateix cal rebutjar el de "tecnocràcia" (aparent caràcter tècnico-neutral dels seus plantejaments) i el de "mànagers" (reducció deformadora a solament un dels components de la nova classe, amagant el seu conflicte amb la burgesia, ja que és el component més lligat a aquesta).

Podríem parlar de "burocràcia" en la mesura que la base de la nova classe és l'organització jeràrquica basada en el coneixement (de fet la nostra anàlisi coincideix amb el procés de "burocratització" weberià, si exceptuem el que fa referència a la seva inevitabilitat, presentant-lo nosaltres com a lluita de classes), però aquest terme es tendeix actualment a utilitzar únicament pel que fa a la burocràcia política (i en el seu fun-

cionament més disfuncional i no pas a partir del saber).

D'altres termes més exactes són el de J. Bernardo (6) "gestors" (definició per la seva funció) o el de "propietaris del coneixement" (origen d'aquesta funció), però el de tecnoburocràcia és, de fet, el més utilitzat i a més a més resumeix tant el caràcter jeràrquic-burocràtic de la gestió com el seu origen, l'apropiació d'un coneixement que es presenta com a "tècnic"...

FASES DEL CAPITALISME I CONSOLIDACIÓ TECNOBUROCRÀTICA.

La crisi del 73 ha posat de nou sobre la taula els cicles llargs del capital. La reproducció és sempre permanència i canvi i el capital, per romandre, ha de canviar, de manera que a les seves grans èpoques d'estabilitat, li succeeixin períodes de crisi estructural de reestructuració, que a la vegada creen noves *estructures socials d'acumulació* o fases d'auge: 1793-1825, 1848-1870, 1893-1929 i 1945-1973 (7). Seguim aquests períodes...

1- 1793-1825: en part hem resumit ja el període en assenyalar l'origen de la tecnoburocràcia. Tan sols, doncs, ressaltar dues idees:

a) Sens dubte no estem encara davant d'una nova classe, tan sols davant de la creació dels grups en la divisió social del treball que constitueixen la seva base objectiva. Els grups professionals no formen encara de cap de les maneres una classe "per ella mateixa", el que caracteritza aquest període és la delegació i el lligam amb la classe dominant burgesa, que és la que delega en ells, el que formen és tan sols, assumint els interessos de la burgesia com a propis, encara que amb una important diferenciació: els grups professionals es plantejen com a *pont*, científico-racional entre el capital i el treball, i això és el que els dóna d'origen un paper crucial en el conflicte burgesia-classe obrera. De fet és la seva formació el que permet la victòria de la burgesia sobre la classe obrera, sobre l'Associació Obrera com a democràcia directa, no delegada (8). En mans dels professionals quedant els dos terrenys de lluita contra l'aristicràcia feudal comuns entre la burgesia i el *poble*: la democràcia (que passa a ser qüestió dels *polítics*) i el progrés científic, tècnic, àdhuc econòmic (naixement de l'Economia Política). Aquests dos terrenys de l'antiga lluita en comú seran, al llarg de tota la història del moviment obrer, els seus dos terrenys bàsics d'integració, de debilitació de la classe obrera com a classe per a si, revolucionària. A través dels professionals...

b) Classe en si i solament dividida segons allò que es del.lega. Molt diferent és l'enginyer del militar o del parlamentari. Com distintes eren històricament, en els grans imperis, l'aristocràcia d'origen tecnocràtic, la militar i la del coneixement (burocràcia), o molt diferents també l'originària burgesia comercial, l'agrícola i la naixent en aquest període burgesia industrial. Històricament, però, tant en un cas com en l'altre, aquests diferents grups varen acabar formant una mateixa classe, un mateix model d'organització social, en la mesura en què un d'ells es va fer hegemònic

sobre els altres i va imposar, matisats, això sí, els seus interessos propis com els de classe (les diferents hegemonies donen lloc a distintes formacions socials dins del mateix modus d'explotació). El mateix ocurrirà amb els grups professionals. Encara que la seva fracció hegemònica, que serà la manegerial, està encara per formar-se...

2- 1848-1870: podem resumir aquest període amb l'expressió de Gorz: *el robatori de la intel.ligència obrera* (9). La burgesia aconsegueix consolidar la seva dominació a través de la fàbrica com a forma d'organització de la producció que crea el proletariat (amo només de la seva prole) treient al treballador l'únic que li quedava: el seu ofici, el saber fer la seva feina. La primera revolució industrial (introduint l'aristocràtica divisió del treball intel.lectual-manual en el mateix procés productiu), divideix el treball per al proletariat, per tasques, mentre que els professionals manté la divisió del treball per oficis. Amb això, es fa cada vegada més necessari per al burgés, ja que aquest només queda com a gestor de la seva empresa, i no ja pas director del procés productiu (perquè no coneix directament el funcionament de les noves màquines). La intel.ligència robada a l'obrer, el saber fer la seva feina, l'ofici, són també delegats.

Cal resaltar també ara dues idees:

a)Amb el robatori de la intel.ligència obrera, la delegació s'insereix dins del mateix procés productiu, en l'econòmic, en el que la burgesia ha convertit en la base material de l'organització social. D'aquí esdevindrà gran part de la força de la tecnoburocràcia. Tot i que de moment aquesta encara segueix sotmesa a la burgesia, és encara el burgés-propietari qui dirigeix i gestiona la seva fàbrica.

b) Com assenyala el mateix Gorz, amb la màquina (i amb l'enginyer que la dissenya i del que depèn el seu funcionament) el proletari deixa de ser un *obrer*, en el sentit de creador d'una *obra*, i això significarà un cop, al meu entendre determinant, al Moviment Obrer: dificilment el proletari pot gestionar, autogestionar, la realit-

zació d'una obra de la qual ja no s'és autor, sinó més aviat esclau. No podem entrar ara en el tema, però es molt interessant interpretar la caiguda de la gran creació obrera -la 1a. Internacional a la llum d'aquest fet (10). De nou els professionals en contra del Moviment Obrer i en la mateixa base d'aquest.

3- 1893-1929: Període bàsic, tant pel que fa a la dinàmica del capital, per a la consolidació de la tecnoburocràcia, com per al Moviment Obrer. El capital dóna un important salt qualitatiu a dos nivells:

a) La internacionalització, com Lenin assenyala en *L'imperialisme, fase superior del capitalisme* conseqüència inevitable dels procesos de concentració-centralització, desenvolupament del capital financer i monopolització,

b) La 2a revolució industrial la qual significa com molt bé ens explica Pasdermadjian i Seffried (11) una *revolució organitzacional*, en concret *managerial*.

Lenin només comprendrà per sobre aquest segon aspecte insistint més per explicar el fracàs del Moviment Obrer en la tradició socioaldemòcrata i l'aristocràcia obrera, que no pas en la seva causa real, els canvis interns de l'empresa (que Lenin només considera com a progressos tècnics).

Resumint, són tres els canvis en l'empresa que més ens interessen per al nostre objecte de l'estudi:

a) El desenvolupament científic, i principalment la introducció directe de la ciència en la producció. La tecnologia es fa científica i la ciència tecnològica. Amb això els grups professionals científico-tècnic continuen fent-se cada vegada més importants, quantitativament i qualitativa, alhora que el saber passa a estar encara de manera més clara apropiat, organitzat com a *Big Science*, jerarquitzat-burocratitzat, creixent enormement, però només en determinats objectes d'estudi...(12).

b) Així sorgeix *l'organització científica del treball* de la que Taylor serà el principal teòric i pràctic. Taylor és explícit: l'obrer, ja sense ofici, és nogensmenys amo de la seva tasca, si l'empresa vol augmentar la intensitat del seu treball ha d'acabar amb aquesta llibertat, ha d'organitzar la realització de cadascuna de les tasques. A la pràctica això significa la substitució de l'empresari per una complexa *direcció* de l'empresa...

c) Com a conseqüència d'una i altra cosa apareixerà el que en l'època Bauer anomena *burocràcia industrial* i més tard Galbraith populitzarà amb el terme de *tecnoestructura*. És a dir: el capital ja no pot gestionar per

si mateix el conjunt de l'activitat productiva i aquesta és gestionada, dirigida, per una jerarquia científico-tècnica, amb una cúspide d'un nou grup professional, els *managers*. La gestió passa a estar separada de la propietat, que amb la S.A. i el desenvolupament del capital financer es dilueix i es fa externa a l'empresa. Com ens expliquen Balibar i Bettelheim, el control de l'empresa passa de la propietat a la *possessió* (13) i amb això els professionals passen a substituir la burgesia en la seva funció essencial.

De manera que la burgesia, quan dóna un salt endavant, supera el marc de l'empresa particular, es fa monopolista, es reparteix el món, i instal.la el capitalisme a escala mundial, al mateix temps perd el seu sentit en el funcionament del capital, deixa de ser necessària per aquest, es fa *supèrflua* (14).

Els canvis interns de l'empresa es completen a més a més, amb l'inici de la *societat de masses* com a substituta de la *societat lliberal*. Amb els empleats (propis del nou tipus d'empresa) sorgeix l'explosió de *les classes mitges* (el terme és del 1912) i amb elles l'auge de les ciutats, els primers grans magatzems, el boom inicial del mitjans de comunicació (cinema, ràdio, premsa escrita...). A ressaltar la substitució de l'intel.lectual lliberal, propi de la fase revolucionària de la burgesia, pel *professional* del pensament, que realitza la seva tasca també dins d'una empresa (pública o privada), d'una jerarquia (universitats, m itjans de comunicació...).

En definitiva, un important salt endavant pel que fa a la consolidació en si de la tecnoburocràcia, amb l'aparició en el lloc bàsic de la societat basada en l'aspecte econòmic, en la gestió de la producció, d'una nova i brillant fracció. Tot i que encara no pas com a classe per a si. Perquè aquesta consolidació juga en la lluita de classes del període, més intensament que mai, el paper d'atracció del projecte i la lluita obrera vers els dos antics terrenys de lluita comuna amb la burgesia (la democràcia i el progrés). D'aquí la socialdemocràcia, expressió d'aquesta atracció en el si del Moviment Obrer (vegis sinó la defensa de Bauer de la *burocràcia industrial*) i d'aquí l'aparició d'una nova fracció de la nova classe: la tecnoburocràcia obrera. Acceptada com a cosa pròpia la racionalitat del progrés científic-tècnic existent, les organitzacions obreres passen a acceptar la divisió del treball que ella implica, a considerar com un fet inamovible *el robatori de la intel.ligència obrera*, a cantar lloances productivistes al taylorisme, àdhuc a organitzarse segons tot això, com a jerarquia dels que més saben: *llei de broso de les oligarquies* de Michel (15). No per casualitat el Moviment Obrer acaba participant en *la guerra de la burgesia*...

Clar que sorgeix també un Moviment Obrer revolucionari, el qual es concretarà amb la revolució russa, en el leninisme. La base d'aquest, és tanmateix, *el partit de professionals* (l'expressió és significativa). Lenin trenca amb la socialdemocràcia quant a la possibilitat de via pacífica vers el socialisme, però no pas quant a l'atracció del model de la nova classe,

quant a la idea que el socialisme serà la conseqüència del saber, del progrés científic-tècnic, de la dinàmica de les forces productives existents (no posades en qüestió), considerant que es pot utilitzar l'empresa capitalista (managerial, taylorista) per a la construcció del socialisme, quan el que es tracta és que els seus canvis són atacs directes a l'autogestió (16)... Aviat l'oposició interna en el partit boltxevic (comunistes d'esquerres, grup socialista democràtic, oposició obrera) comprendrà que això impedeix la construcció del socialisme i dóna lloc a la nova classe, però acaba identificant-la amb la burocràcia política, deixant de costat (sana i estàlvia) la intel.ligència científico-tècnica, fins i tot als mànagers i, fonamentalment, a la seva lògica objectiva, a l'apropiació del coneixement, a un progrés científico-tècnic que reforça la divisió intel.lectual-manual i que no és pas neutre...

És clar que realment Stalin significa la reconversió de la burocràcia obrera en burocràcia política i el sotmetiment violent a aquesta, de la resta de fraccions de la nova classe. Gràcies a què la revolució ha trencat amb la burgesia debilitant per tant la tecnoburocràcia managerial. No podem entrar en el tema, tanmateix crec (i hi he treballat) que és precisament a través de l'anàlisi de l'enfrontament entres les fraccions de la nova classe, que es troba sense burgesia i amb un control absolut sobre el Moviment Obrer abans de la seva consolidació per a si, com millor es pot comprendre la dinàmica soviètica, enfonsament final inclòs (17).

4- 1945-1973: Si parlem realment d'una classe, la consolidació en si hauria de portar objectivament, com a mínim, l'intent de consolidació per a si. Això és el que precisament es produeix amb la crisi del 29, considerar-la com la fi del capital, rera la derrota de la burgesia en la revolució russa, àdhuc per la dreta. En la seva anàlisi del *Naixement de la tecnocràcia,* Armytage ens narra de manera admirable aquest intent de consolidació per a si, a partir dels tècnics i mànagers americans (molts d'ells contractats temporalment per la URSS) atrets per les immenses possibilitats tècniques i de finançament de la planificació. Veblen, serà el seu gran teòric: davant de la crisi del capital i dels soviets obrers (incapaços de construir el socialisme), els *soviets d'enginyers*, la *revolució dels enginyers* enfront de la *classe ociosa* propietària del capital i moguda tan sols per la rendabilitat no per la racionalitat científico-tècnica, ha de ser la base de funcionament de la nova societat (18).

Això implica la confiança en, i la reivindicació d'un paper directiu de l'Estat, la creença en la vella aspiració platònica de *la república dels savis*: si la base de la societat és el saber professional, han de ser els professionals els que han de manar i la societat s'ha d'organitzar segons el que ells diuen, per sobre de l'interès privat, ells saben el que la societat necessita. L'interès comú pot ésser conegut científicament en comptes d'ésser deixat a la llibertat del mercat (que provoca els conflictes obrers i crisis de les que no se sap com sortir-se'n). La nova classe pot consolidar-se per a si a partir de

la unió de la burocràcia política amb la jerarquia científico-tècnica.

No serà pas tan fàcil. Aquesta consolidació és frenada per:

a) la persistència per sobre d'ella del conflicte burgesia-proletariat;

b) l'altre gran procès que defineix la dinàmica del capital, la internacionalització i els conflictes interimperialistes (Lenin) que la defineixen en l'època. Rizzi (19) assenyala tres formes, en l'època, del procés de *burocratització*: el feixisme, l'estalinisme i el *new deal*. Realment formes de burocratització, però també: el feixisme resposta a la pressió obrera alemanya-italiana-espanyola i a la pugna interimperialista; l'estalinisme expressió de la burocràcia política sense base obrera, ni burgesa, ni tecnocràtica en un país endarrerit com Rússia, només pot dominar mitjançant el poder pur i simple, i el *"new deal. aliança entre un big governement i un big labor, a més a més del sincer reconeixement de la legitimitat d'un big bussines"* (Mancini, parafrejant a Roosevelt).

Afortunadament per a la humanitat, la Segona Guerra Mundial se salda amb el predomini del *new deal*, evitant-se (al menys de moment) el model *societat concentracionària*, és a dir de *camp de concentració* (20) que podria haver sortit del pacte, només de manera parcial (per l'encara pressió de la classe obrera a l'URSS) *contra natura* , Hitler-Stalin.

Però el *new deal* és el reconeixement del *big bussines*, és a dir el manteniment de la gran empresa capitalista que troba en el progrés tecnològic la forma de superar, al menys de moment, els conflictes interimpe-

rialistes (21). És a dir: la sortida de la crisi no serà la *presa del poder* per una tecnoburocràcia consolidada com a nova classe, sinó la més fructífera fase d'auge del capital, la consolidació de la burgesia monopolista dins d'una estructura de classes que passa a definir-se a nivell internacional.

Tot i que al mateix temps reforçant, recolzant-se en la nova classe, el progrés científico-tècnic en el que aquesta té la seva base i en la cúspide menagerial, principal grup social reforçat pel desenvolupament de la gran empresa monopolista en procés de transnacionalització.

Quatre són, de fet, les característiques bàsiques d'aquest període:

a) El fordisme: és a dir, el model a través del qual la burgesia és capaç de crear una altra estructura social d'acumulació, perllongant el taylorisme, el model anterior de consolidació en si de la nova classe: progrés tècnic, sotmetiment obrer, reforçament de la tecnoestructura, reforçament de la societat de masses mitjançant el consum àdhuc l'obrer...

b) El keynesianisme: és a dir la fòrmula amb la que la burgesia es fa compatible amb les implicacions de l'avançament de la nova classe: la intervenció estatal, la burocràcia política pot ser solament de correcció del mercat, no és necessària la seva substitució.

c) L'*economia mixta*: l'empresa planifica i l'estat es manageritza. Es produeix la més absoluta polivalència entre els components individuals de les fraccions de la nova classe: per a ocupar qualsevol càrrec en la burocràcia política o empresarial només cal tenir la suficient formació científico-tècnica en la ciència i la tecnologia desenvolupades, bàsicament una certa capacitat de gestió ja que es fa en organitzacions jerarquitzades, de manera que els sel.leccionats poden estat successivament, en la cúspide científica, en la política o bé en l'empresariat. És la base concreta de la unitat de la nova classe...

d) La culminació de la integració

obrera: el Moviment Obrer deixa d'expressar els interessos històrics de la classe obrera (l'abolició del treball assalariat) i es centra en la discussió de les condicions, principalment salarials, d'aquest treball. En la mesura que la classe obrera deixa d'existir per a si, la tecnoburocràcia queda més lliure de la seva funció d'integració...

Tot això a través del complexe militar industrial: incorporació al model (i a la polivalència) de la jerarquia militar, per altra banda cada cop més tecnificada, la qual cosa acaba de debilitar al model especificament concentracionari...

De fet, així, poc a poc es va perfilant un nou sistema econòmic: ni mercat ni economia planificada. Seguint a Marczewski m'agrada anomenar-lo de *jerarquització de decissions*, de les decissions planificades de la gran empresa, de les decissions de l'Estat, de les decissions del mercat...(22). Nou sistema amb dues possibilitats (que es reflecteixen a nivell polític en el cada cop més dominant bipartidisme): el predomini de la jerarquia de la gran empresa (aliança burgesia monopolista-tecnoburocràcia managerial, avenç de la nova classe sense ruptura amb el capital) o el predomini de la *república dels savis* (major consolidació, pròpia de la nova classe a través de l'aliança, en la raó tècnica, burocràcia política - jerarquia científico tècnica). Políticament: lliberalisme conservador o socialdemocràcia (cada cop més vebleriana). La crisis del 73 inclinarà la balança, al menys de manera coyuntural a favor de la primera. Però tanmateix d'això ens en ocuparem a la segona part de l'article, abans hem d'acabar la primera, i per fero-ho...

ÉS LA TECNOBUROCRÀCIA REALMENT UNA CLASSE?

Algun lector em pot dir que, d'acord amb el procés històric descrit, però que la tecnoburocràcia en la mesura que el capital ranau, és tan sols una forma, la més avançada de la burgesia, ja que no he demostrat pas que sigui una classe, tan sols he dit que existeix. De fet, aquest és l'argument més seriós (economicisme, mecanicisme i fidelitat al dogma deixats de costat) pel rebuig, des de l'esquerra, del concepte de la nova classe (la dreta s'ha limitat a negar les classes, a plantejar la tecnoburocràcia com a progrés científico-tècnic objectiu).

Tanmateix, crec, tot i reconeixent que el tema exigeix una major investigació, que podem parlar realment d'una nova classe i que això és el realment útil per comprendre la realitat actual com el que és, com a dinàmica, i en una cojuntura molt concreta de canvi. Que l'anterior lector, dignament crític, es traslladi a l'època de consolidació de la burgesia agrària. Segurament que trobaria mil i un arguments per indiciar que no es tracta d'una nova classe sinó d'una nova forma de l'aristocràcia feudal, però la comprensió de la dinàmica futura seria major si fos capaç de captar el fenomen de la burgesia, els distints interessos i funcionament d'aquesta (molt més clars encara en una fracció que aleshors semblava marginal, la burgesia comercial).

Sense repeticions (no existeixen

en història), aquesta és la situació actual. La tecnoburocràcia es consolida com a classe, però com hem assenyalat, a través de l'hegemonia de la seva fracció més lligada al capital, la que no necessita la ruptura amb ell, de forma que la imatge és que només es tracta d'una nova forma del capital. Més quan la tecnoburocràcia managerial es forma en gran mesura per autotransformació de la burgesia, àdhuc en la mesura que controla bona part de les accions, mantenint en part (només en part) l'apropiació de l'excedent de la burgesia, el benefici. Tanmateix...

Per considerar un grup social com a classe hem de poder detectar uns interessos històrics, objectius específics i contraris als de les altres classes. Hi estic treballant i poc a poc la realitat ho va demostrant (23). Per aquesta primera part de l'article ens és suficient amb el segon aspecte:

1- Alguns autors situen els grups professionals que constitueixen la base de la tecnoburocràcia en la *petita burgesia*. És tot el contrari. La tecnoburocràcia es va formant , consolidant, amb la dinàmica del capital i adquereix tanta o més força en la mesura que el capital va allunyant-se del seu model inicial que és el que manté la petita burgesia. Realment existeix petita burgesia, però en quan es manté la petita empresa de propietat individual. Només treient al concepte de petita burgesia el seu autèntic contingut (transformant-lo en una *classe mitjana*, cul de sac estratificador dins del qual tot hi cap), podem considerar petita burgesia la burocràcia política, el poder managerial, etc...

2- Molts dels mals defensors de *la classe obrera* han tractat d'incrementar, en els papers i els números, la força d'aquesta definint-la com *el conjunt d'assalariats* (els més rigorosos exclouent els mànagers, en la mesura que aquests tenen participació en el capital). Pobre favor, en realitat debilitament de la classe obrera. La tecnoburocràcia es consolida precisament negant la classe obrera, la seva alternativa de classe, l'autogestió obrera. La tecnoburocrà és el resultat de la creació d'organitzacions (basades en tecnologies) que fan impossible la gestió obrera. L'enfrontament de classe és radical. Concretant-se en el manteniment de la divisió del trebal manual (per feines cada cop més controlades tecnoburocràticament) - treball intel.lectual (per oficis, amb un control cada cop més absolut de la producció de béns, d'idees, de comunicació...).

3- L'única cosa difícilment d'assimilar és el conflicte amb la *burgesia monopolista*. Aquí, ens limitarem als dos grans terrenys objecte d'enfrontament per entrar en detalls a la segona part de l'article, el lloc on ens trobem es compren en gran mesura per la manifestació d'quests dos enfrontaments:

a) El que defineix realment un modus d'explotació (24) és la forma de producció i d'apropiació de l'excedent. Avui dia la forma de producció segueix sent la mateixa, l'empresa capitalista, però tanmateix la forma d'apropiació en gran mesura ha canviat. Com a mínim la forma d'apropiació de la burgesia, el bene-

fici, ve complementada (amb tendència a la substitució) per la diferenciació salarial. El capital (financer) és ja quelcom extern a l'empresa, quelcom que es compra (com les màquines, la matèria primera o el treball) de manera que l'objectiu de la producció no és la retribució a aquest capital, sinó (paper del poder monopolista en els resultats de l'empresa) el propi creixement de l'empresa, mesurat en quan a control del mercat, essent així clara la tendència a l'autofinanciació, al cada cop menor repartiment de beneficis. Com la riquesa ha de seguir essent apropiada individualment (no per l'empresa) això es fa a través dels salaris de la tecnoburocràcia, de cap de les maneres, en aquest cas, retribució al treball realitzat (ella mateixa es fixa el salari) i amb dinàmica distinta tant pel que fa a la resta dels salaris com al benefici. El 1980 els principals directors executius de les 300 empreses més grans d'USA tenien ingressos 29 vegades superiors a les del treballador industrial mitjà, el 1990 eren 93 vegades més grans (25). I això en plena crisis (que no ha de ser del tot aliena del treball d'aquests directors executius...).

En poques paraules: la tecnoburocràcia significa, està interessada, en una forma d'apropiació de l'excedent distinta de la de la burgesia. El conflicte, de moment, en la mesura que es manté la mateixa forma de producció d'aquest excedent és només parcial (volum de beneficis repartits, compra d'accions, especulació en borsa) però a la llarga implica un distint model social.

Cal notar que si bé l'apropiació de l'excedent és gràcies al seu salari, moltes vegades (i de manera creixent en la mesura que augmenta el tamany l'empresa, o l'esglaó jeràrquic en el poder polític) més important encara és el salari indirecte: la disposició de béns de l'empresa, els viatges, les dietes, els luxes pagats a càrrec de, etc... Per això aquesta forma d'apropiació de l'excedent pot ésser compatible amb un model que significa la supressió del treball assalariat com a forma de producció de l'excedent...

b) Per acabar em permetré una cita de Marx(de les de Grundisse!): *Mentre la gran indústria creix, la creació de riquesa depèn, cada cop, menys del temps i de la quantitat de treball que es requereix, que del poder dels instruments que es fan servir durant el temps de treball (...) En aquesta transformació el gran fonament de la producció i de la riquesa ja no és el treball immediat portat a terme per l'home, ni el seu temps de treball, sinó l'apropiació de la seva pròpia força creadora universal, això és el seu coneixement i domini de la natura a*

través de la seva existència social (...) Tan aviat com el treball humà en la seva forma immediata, deixa de ser la gran font de riquesa, el temps de treball cesa i l'imperatiu de la necessitat ja no és el valor d'ús(...) El modus de producció d'on descansa el valor de canvi s'anul.la.

En altres paraules: el desenvolupament de la gran empresa significa un determinat progrés tecnològic (apropiació de coneixement) que acaba fent quasi pràcticament nul el treball humà i per tant el modus de producció basat en la seva compra. En definitiva, Veblen tenia raó: la racionalitat tècnica acaba entrant en contradicció amb la racionalitat econòmica pròpia del capital, àdhuc sigui aquest el que la desenvolupi. L'interès bàsic de la tecnoburocràcia és la realització d'aquesta racionalitat tècnica (segons el saber i la tècnica existents) mentre que l'interès bàsic de la burgesia és el manteniment de la racionalitat econòmica...

Fixem-nos que la cita de Marx quan té tot el seu sentit és amb les *noves tecnologies.* Aquestes són les que semblen poder acabar amb la classe obrera com a tal (fi del treball manual) i amb la burgesia (qui compra aquesta), podent ésser així la consolidació del modus d'explotació estrictament tecnoburocràtic (com la fàbrica ho va ser del burgés, quan la burgesia ja existia). Enfront d'elles, la burgesia monopolista insistirà en la profunditzaciò de la internacionalitzacío, en la ja no supressió sinó en l'increment del treball assalariat mitjançant l'assalariarització de les masses del Tercer Món... Però això ja és l'objecte de la segona part de l'article en el que veurem com la tecnoburocràcia crea, també, la seva pròpia classe antagònica....

notes:

(1) Evidentment tot l'article es basa en un determinat concepte de classe en el que no podem entrar aquí. L'he desenvolupat ja en R. García-Duran :*El concepte de classe social.* Avance. 1975 i més encara en la meva tesi doctoral, la tercera part de la qual aquest article és un resum;*Un model històric de definició d'una nova classe, la tecnoburocràcia professional. Inici d'un estudi empíric a Catalunya.* UAB. 1987. Bàsica és la distinció classes en sí (interessos històrics objectius) -classes per a sí (forces socials expressió d'aquests interessos) que espero que el lector ja conegui.

(2) La primera part de la meva tesi doctoral, ja esmentada, és una exhaustiva història de les tribulacions del concepte, havent trobat la primera referència a ella en Bakunin, ja en 1873. El concepte es formalitza en l'oposició interna del partit boltxevic quant a crítica, d'acord amb el previst per Bakunin, al procés de construcció del socialisme després de la revolució russa i és représ i generalitzat al capitalisme, per una part de l'oposició troskista (Rizzi, Burnham), tot i que és rebutjat per Troski. Més tard es reprèn a finals dels anys seixanta, per a ésser igualment rebutjat i ésser mantingut tan sols per uns quants investigadors...

(3) Des d'altres òptiques i no per casualitat, podem trobar aquesta divisió tripartida de la història, en nombroses anàlisis. Així l'escola de Polanyi ens parlarà de reciprocitat, redistribució i mercat; Weber de societat tradicional, carismàtica i racional; el mateix, encara que en altres termens més moderns

Atalli, etc... Des del punt de vista marxista podem també mantenir-la amb el concepte de modus de producció tributari de Samir Amin que englobaria tota la segona època, tot i que amb diferents formacions socials (asiàtica, antiga, feudal).

(4) No podem entrar en el tema. Vegi's Finley :*L'economia de l'antiguitat.* FCE. 1977 quant a Grècia i Roma com encara controlades per l'Estat, però amb desenvolupament de la propietat privada; i Anderson: *Transición de la antiguedad al feudalismo.* Siglo XXI. 1979 quan a la consideració del feudalisme com a superació de l'Estat (encara mantenint la forma d'apropiació de l'excedent tributari pel senyor feudal) a partir de la propietat privada terratinent romana i els caps militars germànics...

(5) Per aprofundir en el tema, bàsic per a nosaltres, de la no neutralitat del saber (i de la tecnologia desenvolupada amb ell), entenent per això no sols que poden ésser emprats d'una forma o altra, sinó en el sentit que vènen condicionats socialment, i tenen, per si mateixos, efectes socials, vegi's Gurvitch; *Les cadres socials de la connaissance".* PUF. 1966.

(6) Em plau citar a J. Bernardo; *Marx crítico de Marx.* Afrontamento. 1977 perquè és l'anàlisi més propera al que aquí exposo sobre la nova classe. Veg'is també en aquest sentit: Bresser Pereira *Ideologia y tecnoburocracia.* Paidós. 1975; Castoriadis *La sociedad burocrática* . Tusquets. 1976; Gouldner *El futuro de los intelectuales y el ascenso de la nueva clase.* Alianza. 1980; Heilbroner *Los límites del capitalismo contemporaneo.* Kairós. 1968; etc...

(7) Sobre el concepte "d'estrcutura social d'acumulació" vegi's Gordon-Edwards-Reich *Trabajo segmentado, trabajadores divididos.* Min. Trab. 1988.

(8) Un excel.lent text sobre la ideologia dels primers professionals és Garrabou *Enginyers industrials, modernització econòmica i burgesia a Catalunya.* L'Avenç 1982. Sobre l'Associació Obrera, l'autogestió, com a definició de la classe obrera: Berger *Marx frente a Lenin.* Zero. 1977.

(9) Gorz (ed) *Crítica de la división del trabajo.* C. Py. P. 1972.

(10) L'anarquisme seria l'expressió de l'original i més pur moviment obrer artesanal, en objectiu declivi, mentre que el marxisme seria l'expressió del proletariat de fàbrica, en auge però tanmateix molt més integrat en el model del capital...

(11) Pardesmadjian *La segunda revolución industrial.* Tecnoc. 1960 i en particular el pròleg de Seffried

(12) Vegi's, entre d'altres, J. Bernal *Historia social dela ciencia.* Península. 1964.

(13) Resumint els conceptes d'un i altre, la

possessió seria: *la capacitat de decisió concreta sobre els mitjans de producció.* Vegi's Bettelheim *Cálculo económico y formas de propiedad.* Siglo XXI i l'aportació de Balibar, en Althusser *Leer a Marx.* Siglo XXI.

(14) *La mateixa producció capitalista s'ha encarregat d'aconseguir que el treball d'alta vigilància, en separar-se completament de la propietat del capital, vagi rodant pel carrer. El capitalista, doncs, no necessita perdre el seu temps encarregant-se personalment d'aquesta tasca. Un director d'orquestra no necessita , ni molt menys, ésser el propietari dels instruments de l'orquestra, ni entre les seves funcions figura la d'abonar els salaris als altres músics(...) el capitalista com a funcionari de la producció és un personatge tan superflu com ell mateix, en la seva altíssima cultura considera que ho és el gran terratinent(...). Enfront al capitalista amo del diner el capitalista industrial és un obrer, però un obrer capitalista, és a dir explotador de treball alié que s'apropia(...). Les empreses per accions -que es desenvolupen amb el sistema de crèdit tendeixen a separar cada cop més aquest treball administratiu com a funció, de la possessió del capital sigui propi o o prestat(...) mentre que, d'una part, el capitalista en actiu s'enfronta al simple propietari del capital, al capitalista de diner, i que, amb el desenvolupament del crèdit. aquest capitalista-diner assumeix per si mateix un caràcter social, es concreta en bancs i és concedit en prèstecs per aquests i no pels seus propietaris directes que, per altra banda, el simple director d'una empresa, que no posseeix el capital sota cap tipus de títol, ni en concepte de prèstec, ni de cap altra manera, desenpenya totes les funcions reals que corresponen al capitalista en actiu com a tal, queda en peu solament el funcionari i desapareix del procés de producció com un personatge superflu, el capitalista.* (C. Marx. El Capital).

(15) Michel *Los partidos políticos.* Amorrortu. 1972.

(16) Vegi's fonamentalment Lenin *Las tareas inmediatas de los soviets y como realizarlas.*

(17) Tinc pendent d'edició un llibre "Saber, sociedad tenologica y clases" en el qual, a més a més d'ampliar-se (i justificar-se) tot el que aquí s'explica, intento en un dels capítols l'esmentada interpretació de la dinàmica de la URRS i la seva caiguda. Espero i desitjo que l'edició sigui ràpida tot i que aquest tipus de temes no caben excessivament en l'actual "racionalitat" del mercat.

(18) Armytage: "Historia social de la tecnocracia". Península 1965/ Veblen: "Teoría de la clase ociosa". FCE 1971.

(19) He esmentat ja a Rizzi com el primer autor que assenyala l'existència de la nova classe ja no sols en la construcció del socialisme sinó també en la dinàmica del capital. Vegi's B. Rizzi "La burocratización del mundo". Península. 1980.

(20) L'expressió és de D. Rousset: "La société eclatée". Ed. Grasset. Em sembla un text bàsic per a la interpretació del que ha passat a la URRS, amb una interessant, de cara al nostre objecte d'estudi, interpretació estalinisme=expressió de la burocràcia política, trostkisme=expressió a la intel.ligència científico-tècnica/managerial.

(21) "Si s'orienten vers una economia estàtica, sota hipòtesi que no hi han nous territoris on avançar, resulten inacceptables. Perquè hi ha proves inapel.lables que aquells existeixen. Es tracta de terrenys diferents d'aquells en que es va basar l'expansió del segle XIX, no hi ha dubte, però tanmateix estan aquí. Fortune ha enviat equips de reconeixement durant els darres sis

mesos, i els informes preliminars indiquen l'existència d'un nou món, de dimensions incommensurables(...) Aquests territoris són de naturalesa tecnològica, compelxos, difícils de comprendre pel lego i fins i tot per l'home de negocis" (Rev. Fortune, 1939). Notis a) la crítica directa a Lenin en la mesura que aquest assenyala com inevitable la crisi perquè ja s'ha repartit econòmicament tot el món, b) el paper del progrés tecnològic, la cita segueix mostrant com això portarà no sols a la superació de la crisi sinó també al consum obrer (fordisme), c) com això supera "àdhuc l'home de negocis"...la burgesia...

(22) Marczewski: "Planification et croissance écnomique del démocraties populaires". PUF. 1965. Desgraciadament, com el mateix títol indica, l'objecte d'estudi de Marckewski és un altra i no desenvolupa com a tal, el concepte. Crec que és un important tema d'investigació i reflexió pendent, sustitutiva de les cada cop més injustificades lloances al mercat.

(23) Vegi's en aquests sentit la part IV de la meva tesi. Un resum pot trobar-se en R. García-Durán: "Conciencia tecnoburocrática en los grupos sociales dirigentes. El caso de Catalunya". Papers nº 31. 1989.

(24) Prefereixo aquest teme al marxista tradicional de "modus de producció" que tendeix a confondre's amb només el de la forma de producció de l'excedent, no d'apropiació. Evidentment la primera configura la segona, però també a l'inrevés, que és el que oblida l'economicisme.

(25) Galbraith: "La cultura de la satisfacción". Ariel. 1992.

Raul García-Durán, és professor del Departament d'Economia Aplicada de la Universitat Autònoma de Barcelona

CATALUNYA JOVE

PER A TOTS ELS JOVES

PER ANAR A NADAR O A ESQUIAR PER UN CAP DE SETMANA, O TOT UN CURS ESCOLAR PER DESCOBRIR LA CIUTAT O LA NATURA

PER ANAR A ESTUDIAR O DESCANSAR PER GENT JOVE DE CATALUNYA O D'ALTRES LLOCS

XARXA D'ALBERGS DE JOVENTUT

TEL: (93) 483 83 83

Generalitat de Catalunya
Departament de la Presidència
Secretaria General de Joventut

ANIREM ENDAVANT

"MOURE'S AMB L'INFANT UNA EXPERIÈNCIA QUE VA PERDRE EL SEU ESTATUS

Barbara Duden

En el present treball, la seva autora fa una exposició històrica i sociològica de l'experiència i de la consciència de l'embaràs per part de la dona. El que històricament i des de l'antiguitat només la dona podia saber: la consciència de tenir un ésser viu a les entranyes, en els darrers decennis s'ha transformat en un fet públic, aliè a les sensacions de la dona.

Com molt bé ens diu Barbara Duden: "ara, no només les autoritats, sinó també la pròpia dona, descobreix la seva criatura no en sentir el seu primer moviment, sinó en reconèixer-lo com un fet públic".

Aquest treball ha estat traduït de l'espanyol, de la publicació mexicana Opciones núm de 35 (14.05.1993).

In this work its author expounds historic and sociologically, the experience and conscionsness of women's pregnancy. Things that only women could knou since aucient times: the consciousness of having a live being inside the entrails, in the last decennials it has become a public fact, strange to women sensations.

As Barbara Duden says very well: "Now, not only the authorities, also woman herself, finds out her creature not when she feels its first movement but when she admits it as a public event".

This study has been traslated from Spanisch of the Mexican publication "Opciones" number 35 (14.05.1993).

En ĉi tiu artikolo, ĝia aŭtorino prezentas historian kaj sociologian bildon pri la sperto kaj la konscio de la gravediĝo flanke de la virino. Tio kio historie kaj de antike nur la virimo sciis: La konscio ke ŝi havis vivan estajon interne, en la lastaj jardekoj tio farigis publika fakto, tute aparte de la virinaj sentoj.

Kiel bone klarigas Barbara Duden: "nun, ne nur la aŭtoritatuloj, sed ankaŭ mem la virimo, malkovras sian idon ne kiam ŝi sentas ĝian unuan movon, sed ĉar ŝi rekonas tion kiel publikan fakton".

Tiun ĉi artikolon oni tradukis el la hispana de la meksika revuo "Opciones" n-ro 35 (14.05.1993).

Hi va haver un temps en què les dones embarassades sentien per primer cop un moviment en el seu ventre. Quan això passava, una dona sabia que tenia una criatura. Fins ara, els historiadors no han estudiat la història d'aquest moment de sorpresa. Hi ha una bona raó per això. S'ha tornat difícil per a qualsevol persona de la meva generació posar-se en el lloc d'aquesta experiència corporal del passat, en carn i sang, la ciència i la tecnologia filtren i modelen el que sentim i experimentem.

En l'actualitat, una vegada que la prova d'orina resulta positiva, el ginecòleg palparà, auscultarà i farà un seguiment de l'úter i cada mes li donarà a la dona un informe sobre el procés intrauterí. I d'aquesta manera,

la dona arribarà a conèixer el seu fetus. Quan finalment, al cap d'alguns mesos, el fetus dóna signes de la seva existència amb oportuns moviments, es tracta només d'una indicació que reafirma el seu creixement normal.

Vull concentrar-me en aquesta transformació de l'estatus social de "la sensació dels primers moviments de l'infant", en virtut de la qual una experiència d'animació es converteix en la primera percepció de la dona de la mobilitat del fetus. Interpreto aquesta transferència d'estatus social d'aquesta sensació com un esdeveniment que porta a la superfície una paradoxa característica: durant el segle XIX, el dintre i la interioritat de la dona es van tornar mèdica, administrativa i judicialment públics, al mateix temps que, ideològica i culturalment, l'exterior de la dona es va privatitzar.

Aquestes tendències oposades, però vinculades són per mi moments característics de la construcció social de la "dona" com un fet científic. D'una banda, la naturalitat de la domesticitat, la condició de mare i el treball domèstic, la sociabilitat familiar, la necessitat de protecció i la dependència marital, recentment descobertes, col·loquen la dona en el "camp privat" en la llei, l'educació i l'ètica. Al mateix temps, la ciència descobreix i els professionals intermedien el seu ventre com espai públic. La seva carn es converteix en un escenari les actuacions del qual són d'immediat interès per a l'estat i el cos polític, per a la higiene pública i l'església, i també per al marit. La història d'aquesta "sensació del moviment de l'infant" és com un mirall convex en el que és possible veure aquesta socialització progressiva, paradoxal, de la dona.

Permeteu-me presentar el meu argument amb un autor només. És Wihelm Gottfried Ploucquet (1744-1814), un expert metge-legal, doctor i autor d'un tractat sobre ètica mèdica. Va emplear els seus escrits per il·lustrar el principi d'aquesta metamorfosi grotesca. Ploucquet vol fer la "sensació del moviment de l'infant" accessible a l'observació. En el seu "Tractat sobre formes violentes de morir" (1788), expressa en el segon llibre, que tracta d'infanticidi: *"Els moviments del fruit, en la mesura que poden ser sentits per un estrany o quan poden ser vistos des de fora o són visibles per a l'examinador, són un dels més privilegiats signes de l'embaràs"*

Ploucquet es centra en els moviments del fruit. Així deixa de banda el testimoni de la dona, i es troba interessat, sobretot, en un moviment que ell pugui sentir. També vol veure aquest moviment des de fora, la observació del metge produeix així un signe d'embaràs, un signe privilegiat, però a pesar d'això un signe ambigu —com tots els signes que des d'Hipòcrates poden permetre al metge preveure un embaràs.

Ploucquet pertany a la primera generació de metges de principis del segle XIX que palpa una dona. Però només toca el ventre de les dones que se sospita que han estat embarassades fora del llit conjugal. Ploucquet i els seus col·legues han trobat material per al seu examen i literalment paguen per ell, amb menjar i hospedatge,

moneda menuda i bolquers.

A Estrasburg, Gotingen, Berlin, Kasel i Munich, les residents de maternitats han de sotmetre's a l'examen intern. Ja el 1751, un estudiant d'obstetrícia, un alumne de Roederer a Gotingen, va escriure la primera dissertació sobre la freqüència estadística de la primera percepció del moviment fetal. Es va examinar i supervisar contínuament 135 noies solteres, embarassades, per aportar una descripció general dels trets característics d'un embaràs normal.

Ploucquet considera que es feina del metge "descobrir embarassos'. Concep un mitjà per aconseguir aquesta finalitat: "La instal·lació *general de banys públics mensuals, que han de ser obligatoris per a tota dona casada que tingui més de 14 i menys de 48 anys d'edat*".

Ploucquet estimava que aquesta inspecció per mitjà d'un bany públic era"l'únic mètode real" per descobrir embarassos i molt més eficient que la palpació per "detectar el fruit des de fora".

La caça d'embarassos per Ploucquet ha de ser vista com a part de la criminalització dels "embarassos secrets' a l'última part del segle XVIII. Qualsevol embaràs era declarat "secret" i per tant es considerava il·legítim que una dona no casada tractés d'ocultar el seu estat canviant. Ploucquet vol prevenir l'infanticidi, com d'altres il·lustrats juristes i doctors mèdico-legals. La seva caça de "signes" d'embaràs és també part d'una més àmplia transformació de l'acompanyament de l'embaràs i del naixement com a coneixement i com

a pràctica que reflecteixen "una nova percepció de la vida".

En aquells anys el ventre es va convertir per primer cop en una instància de la política de població concebuda i assessorada pels metges. Cinc volúmens dels set de la "Política mèdica" (1784) de Johann Peter Franck es concentren en les dones i en el ventre: de la higiene pública a la neteja de les olles, d'un il·lustrat règim a l'embaràs a les habitacions ben ventilades. Ploucquet escriu com a assessor mèdico-legal, però també és metge.

Com a metge, Ploucquet trenca amb una tradició de milenis que tracta de discernir amb precisió, des de fora , un "veritable embaràs". Des de l'antiguitat, els textos ginecològics i els manuals d'acompanyament de l'embaràs i el naixement insisteixen contínuament que només la dona sap si té un "veritable embaràs" dins del seu cos. El corpus hipocràtic adverteix als metges que en tots els casos que tenen relació amb la gestació i la sensació del primer moviment de l'infant han de creure, per sobre de tot, en l'informe de la dona. Només una dona pot saber si ha concebut.

Ploucquet, com els antics metges grecs, sosté encara que les dones senten un "estremiment" en el mateix moment de la concepció, que al dia següent senten "tristesa i abatiment", i que "el seu ventre és sumament sensible" i "no pot suportar llençols i roba". Igualment, sosté que les dones que han concebut són particularment "susceptibles i irritables". Però en contrast amb les primeres tradicions vernacles i la llatina dels llibres d'acompanyament de l'embaràs i el naixement, a Ploucquet no li basta preguntar a una dona per aquests "signes". Vol assegurar-se per ell mateix: "a través de la palpació i la inspecció cuidadosa després de remoure el vestit".

En la generació de Ploucquet l'intent comença a transformar el fruit al ventre, el que encara és un ser nonat, a través de la intermediació professional, en un fet públic i visible. Aquí comença el discurs sobre el "fetus", al que s'uneixen les veus dels advocats, els moralistes, els teòlegs i encara dels creadors d'àngels en el curs del segle XIX i fins avui. Aquest discurs és una de les nostres certeses modernes, en les que no podem ni tan sols deixar de pensar.

Als anys 80, dones embarassades d'Estats Units han començat a enviar targetes de nadal que mostren representacions en color del seu interior, tal com ha estat reproduït amb ultrasò. Fa uns quants anys, es tractava d'una cosa excepcional. No ho és des de 1987. Si una dona té una prova d'orina positiva, és probable que sigui portada a la pantalla d'ultrasò de tres a sis vegades. Se la invitarà cada cop a què exhibeixi el seu interior, juntament amb el seu metge. No cal dir que experimentarà el que el seu ginecòleg interpreti com el seu fetus. Aprendrà a imaginar i concebre les etapes del creixement fetal en el seu propi cos. Estarà llesta per seguir amb nou interès, els informes de televisió del panorama uterí, que descriuen avanços mèdics, innovacions en el diagnòstic de defectes fetals, mostrejos estadístics i prescripcions sobre la

fertilització *in vitro*.

El fetus no és només un tòpic privilegiat en els mitjans massius. A les escoles, les seqüències genètiques estan essent transformades en gens "bons" i "dolents". La tecnologia genètica ha sorgit com a substància d'una conversió pública que determina profundament el que Ludwig Fleck anomenava "l'estil de pensar" d'una època. Va enfrontar estudiants que troben impossible traçar una frontera clara entre les descripcions donades per les ciències respectives i els seus propis sentiments i pensaments. Literalment, han internalitzat llocs comuns biogenètics.

Com a historiadora, he de parar compte en no subestimar aquest biosesgo quan reflexiono sobre la "sensació del primer moviment de l'infant" a principis del segle XIX. Només a l'ombra d'aquest estil de pensar específic d'una època ha arribat a ser possible que "l'elecció reproductiva", les'alternatives reproductives" i també la "llibertat reproductiva" evolucionin com a metes de moviment de les dones i llavors es converteixin en tòpics de la investigació feminista.

Les paraules forgen realitats. També ho fan per a l'historiador. El bio-sesgo matisa també la percepció dels col·legues. En el curs de l'última dècada, l'embaràs s'ha convertit en camp d'investigació a Estats Units, França, Alemanya i Itàlia. En molts d'aquests estudis es construeix la gestació del passat com si fos el resultat de la fertilització de l'ou, la nidificació d'una blàstula i el desenvolupament d'un fetus per mitjà de la divisió cel·lular addicional.

El raonament fisiològic podria ser útil per al biòleg humà, però per a l'historiador crea una barrera a la comprensió de la gestació com a experiència corporal, així com per entendre descripcions contemporànies erudites de juristes, metges o teòlegs. No és possible, simplement, interpretar el passat a través de la xarxa de certeses intermediades per la pantalla d'ultrasò.

Es probable que dues classes de fonts em puguin oferir, com a historiadora, apropaments a l'experiència corporal de les dones que carregaven una criatura. En primer terme, les històries de casos mèdics, des de l'última part del segle XVII, escrites en alemany o anglès vernacles, registra-

ven sovint el que el pacient havia dit, sentit o fet en cas d'un patiment. En segon lloc, estan els registres judicials de casos criminals d'infanticidi (segle XVIII) o avortament criminal (segle XIX). Les expressions que reflecteixen, en aquests registres, el quequeig de les dones sobre el que senten i observen quan creuen que estan embarassades no té límit.

Comencen amb els "signes" d'embaràs. Cada dona sembla observar el seu propi signe, molt personal, i coneix els signes de les altres dones. Per exemple, hi ha una dona que pateix contínuament d'un mal de dents que només li passa quan està embarassada; una altra percep que té atacs epilèptics cada cop que està embarassada; una altra relata que tota la seva vida només ha suat d'un costat, però que durant l'embaràs "la suor surt per tots els porus del cos". Observa el mateix en cinc embarassos successius. Finalment, vull mencionar el cas de la dona que sabia que estava embarassada cada cop que unes gotes de sang començaven a fluir de la part esquerra de la seva front. N'hi ha prou en llegir les col·leccions de Mauriceau o De La Motte o els tractats mèdico-legals de Michael Alberti, res permet arribar a una certesa, però cada signe s'interpreta a la llum de la "biologia" pròpia de cada dona, és a dir, literalment, de la seva pròpia història de vida.

Em frustraria derivar d'aquestes històries una descripció de l'embaràs com si fos un sol tipus d'experiència. No puc construir un mosaic amb aquestes pedres disperses i desiguals. Per aquestes dones, l'embaràs no existeix encara com un "síndrome". ("Síndrome" és el terme que designa la coincidència de símtomes individuals, però individualment insignificants, en una descripció clínica/patró de malàltia característics). Agafats separadament o en conjunt, tots aquests signes indiquen, en el millor dels casos, una probabilitat de l'existència d'un embaràs.

I això és cert no només per a les dones. Des d'Hipòcrates i Soranus, els doctors van agafar les històries que les dones contaven i van tractar d'acomodar-les en un esquema general ordenat de *signa* confiables. Aquests esquemes van persistir tenaçment en el curs dels anys. Els *signa* de l'embaraç van sobreviure fins ben entrat el segle XX i per al doctor van seguir sent el que havien estat: indicacions d'una prognosi, signes d'una esperança i una probabilitat gradualment emergent.

Ploucquet forma encara part d'aquesta tradició i hem de tenir això present quan interpretem el seu text, perquè jo podria estar inclinada a veure en ell al tipus de ginecòleg que apareixerà en les dècades següents. Ploucquet descrriu ja algunes de les invasions mèdiques en el cos de les dones que, d'una manera més sofisticada i tecnològicament intermediada, seran característiques de la ginecologia.

Ploucquet és un dels primers doctors d'Alemanya que agrega una nova classe de signes a la seva llista de les indicacions de l'existència d'un embaràs: "alteracions que ocorren primordialment a la mare". Es concentra aquí en els canvis que es do-

nen en el *locus* que més tard s'anomenarà, exclusivament, úter. Ploucquet veu les dones després "que s'han tret la roba". Primer, el doctor observa. Si el primer cop d'ull no dóna resultat, "no pot evitar-se un examen del ventre". Aquí el doctor palparà sistemàticament l'abdomen. Finalment, el doctor podria atrevir-se a seguir endavant i fer un examen intern. "*Aquesta és la manera en què la mare ha de ser examinada: tenir la dona embarassada dreta, davant del metge, que està assegut, i introduir un o dos dits a la vagina i sentir fins el bescoll i l'orifici uterí i llavors trobarà quina és la seva condició*".

Els gestos familiars de l'examen vaginal ja estan presents, però encara seria un error identificar les idees de Ploucquet sobre l'interior del cos amb les de posteriors generacions de ginecòlegs. Ploucquet lluita per produir *signa* en llocs recòndits del cos de la dona, però allò que troba per mitjà de la palpació té el mateix estatus dels vells *signa*. Els col·loca a continuació de les "alternatives fora de la dona" i en el mateix rang. Així, els ulls de les dones embarassades "*estan expandits, tenen un aspecte enuvolat o blanquinós i estan envoltats d'una ombra blava*"; les parpelles "*es tornen flàcides i pengen*"; "*els fluids corporals són atrets al cap i allà emergeixen en la forma de grans, salivació, cares vermelles, rubors, fogots i pústules calentes*". Cada un d'aquests signes té un mèrit discutible per al doctor interessat en precisar al menys l'existència d'un embaràs.

Allò que es troba ocult darrera la pell del ventre protuberant d'una dona

soltera és encara impenetrable per a Ploucquet. El que realment hi havia allí només es pot conèixer després que hagi sortit. Només quan ha sorgit a la llum pot conèixer el que havia estat ocult per tant temps: "*no tot allò que neix dels genitals d'una dona és un ser humà*".

El ventre de la dona pot haver estat expandit i emetre només aire i aigua; pot haver tancat un mostre o una criatura viva. Només en l'últim cas "dóna la sensació d'un moviment" — els altres no es mouen. Tanmateix, Ploucquet ha practicat disseccions i coneix el que hi ha ocult al ventre. Però només va inspeccionar úters de cadàvers. En el seu món era inconcebible la visualització del fruit en el ventre viu d'una dona en etapes precises del seu desenvolupament i relacionar el temps de gestació amb taxes de creixement fetal o augment de pes.

Per molt que Ploucquet hagi pogut aportar a les autoritats una visió de la interioritat amagada del ventre, difícilment té la ment preparada per això. Està encara arrelat en un pensament col·lectiu que abraça la seva pròpia dida i a la dels seus col·legues a la universitat: per allò que creix o es dóna dins no hi ha norma; només hi ha rumors i tradició apresa.

El temps de la gestació traddicional era encara percebut en períodes cíclics de la lluna i podia estendre's a deu, onze o encara més mesos. No s'havia transformat encara en una línia de x dias de temps estàndar. Ploucquet encara considera certes les històries de criatures mortes que s'estan mesos i encara anys en el ventre de la mare.

Si l'historiador vol investigar l'estatus específic d'una època de la "sensació del primer moviment de l'infant" al voltant de 1800, no només ha d'entendre l'experiència de les dones embarassades, sinó que també ha d'estar a l'aguait dels límits del discurs mèdic après que s'està gestant.

La medicina tractava ardentment de palpar la criatura, discernir els seus moviments i distingir-los d'alternatives il·lusòries. Però era la dona, encara, qui sabia si havia sentit el primer moviment de l'infant i com interpretar aquests rumors en les seves entranyes. El moviment intern no indicava inevitablement un "infant".

Les dones que van ser acusades d'infanticidi manifestaven emfàticament davant les corts que no havien tingut cap criatura. No interpretaven el "moviment" com una "criatura". S'havien detingut les seves menstruacions, la seva sang s'havia fet més espessa, alguna massa carnosa s'havia format en els seus ventres, però no una criatura "real". Les dones negaven ser culpables d'avortament o encara d'infanticidi i parlaven d'aquesta "cosa" sense nom ni forma de la que havien hagut de desfer-se. Els enregistraments judicials de l'última part del segle XIX mostren sorprenentment el conflicte entre la interpretació personal i traddicional de les dones i la definició biològica de l'embaràs, per part de les corts, que reflectia les noves troballes de les ciències sobre l'animació i la fertilització immediata. En aquell moment, a pesar d'aquestes incerteses, la situació s'havia revertit: des de l'antiguitat, només la declaració d'una dona que havia sentit el

primer moviment de l'infant aportava al metge una indicació sòlida per pronosticar o predir un naixement pendent, que arribaria quan fos l'hora.

No s'ha estudiat històricament la sensació del primer moviment de l'infant. Qualsevol investigació seriosa sobre el seu estatus en la medicina clàssica hauria començat per examinar la història de la terminologia. Només d'aquesta manera podríem observar la seva importància i significat. Permeteu-me mencionar un sol punt: en llatí, la paraula tècnica per referir-se a la primera sensació del moviment de l'infant és *animatio*. Aquesta paraula té dues arrels diferents, que es confonen fàcilment: *animus* i *anima*. El terme llatí *animus* va transmetre el quasi intraduïble significat del grec *thymos* i indicava una cosa com la "respiració" que era la consciència, el vigor o l'esperit i residia al pit, concretament al cor. *Anima* s'aplicava a la "vida de l'ànima", al grec *psyche*, que es concebia com una cosa nebulosa i que en el context grec inicial "es manifestava en la "respiració' de la procreació com la *psyche*. Quan s'infundia l'ànima, l'ésser és *em-psychos*, que indica una cosa així com "enànimament".

En la tradició vernacular en anglès, *animatio*, és a dir, allò que en podríem dir "arribar a viure" o "rebre vida" es va traduir directament com *quickening*. Els textos d'anglès medieval mostren com havia estat d'estesa l'aplicació del terme. En l'actualitat, el significat i l'ús han reduït l'expressió a "la primera percepció del moviment fetal, per part de la mare, usualment al cinquè mes de l'embaràs", i la paraula s'emplea en rares ocasions, en un context litúrgic, per referir-se a la resurrecció després de la mort..

A Alemanya, la doctrina del *quic-*

kening a la vella tradició de la llei es troba ja soscavada al segle XVIII. Els doctors pietistes protestants d'Halle, com Michael Alberti, comencen ara a tenir influència en la doctrina mèdico-legal. Identifiquen "l'enànimament" del fruit i el "quickening" amb el propi moment de la concepció. Aquesta identificació dels moments d'enànimament i la vivificació va trencar amb la diferenciació tradicional jurídica entre aquests dos moments.

Aquesta barreja de la doctrina mèdica i la legal no existia al segle XVIII als estats nord-americans de l'Est. La qüestió que el fruit del ventre estigui viu i es mogui, al marge del testimoni de la mare, està arrelada, a Harvard també, en la mateixa tradició antigua. Mohr, que és l'autoritat al respecte, assenyala: "*La doctrina del quickening sembla haver ingressat a la tradició de la llei comuna britànica a través d'embrollades disputes de teòlegs medievals, al voltant de què l'ou impregnat tingués o no una ànima. El resultat final fou que les dones nord-americanesdel 1800 tenien legalment la llibertat d'intentar l'acabament d'una condició que podia convertir-se en un embaràs, fins que l'existència de tal embàràs fos incontrovertiblement confirmada per la percepció del moviment fetal*".

Mohrs també assenyala: "*La capacitat d'entendre el nostre propi prejudicimodern i acceptar la situació a principis del segle XIX en els seus propis termes, en relació a la distinció entre quick i unquick (haver sentit o no el primer moviment de la criatura) és absolutament crucial per entendre l'evolució de la política de l'avortament a Estats Units. Per molt dubtosa que sembli la noció a lectors moderns, la distinció era virtualment universal als Estats Units durant les primeres dècades del segle XIX i s'acceptava de bona fé*".

Abans de 1850, els tribunals nord-americans no acceptaven generalment càrrecs d'avortament contra una dona que encara no hagués sentit el primer moviment de l'infant. Abans d'aquesta sensació, l'expulsió de la matèria del ventre no era vista com un crim o una traïdoria. A la llei comuna nord-americana, la sensació de moviment de l'infant constituia un fet jurídic que era la precondició de la possibilitat de portar l'avortament sota l'abast de la llei. Al mateix temps, a Estats Units i a Europa, la medicina va començar la seva cura prenatal. No va ser l'expert metge-legal, sinó el metge familiar, qui va començar a caçar el fruit del ventre. Es va establir la construcció social del fetus com un fet mèdic. Mentre els tribunals es resistien encara presumir certs fets, la professió mèdica havia començat ja a palpar i auscultar.

Permeteu-me concloure traçant breument el mapa del camí que va seguir aquesta divulgació. El primer batec del cor d'un fetus va ser sentit a Suïssa, a través del cotilla d'una dona vestida, i es va produir per accident. Al 1821, un deixeble de Laennex va escoltar a Ginebra les ondes de l'aigua i va ser sorprès per aquesr ràpid batec. A la dècada de 1830 es va aplicar l'estetoscopi al ventre despullat d'una dona, un incident que va provocar llavors gran consternació per la seva independència.

Cap a finals de segle, es van emplear els rajos X, per primer cop, un petit crani i poc després un diminut esquelet es varen fer visibles. Ara, també per primer cop etapes contínues i successives del desenvolupament del mateix petit esser poden ser vistes.

Al voltant de 1930 es van dissenyar els primers mètodes bioquímics i va ser possible establir un veritable embaràs abans que hagués passat la meitat del temps de gestació. A la dècada de 1940, les proves hormonals van donar resultats més confiables.

A la dècada de 1960 va aparèixer finalment l'ultrasò i poc després la prova de l'orina, que qualsevol dona ara pot fer a la seva cuina. La medicina ja no necessita preguntar a la dona i la dona mateixa aprèn a experimentar el fetus que li és mostrat a la pantalla com el seu nen o nena i se li està ensenyant així com tenir un lligam amb ell 0 ella. Aprèn a experimentar aquest fetus com un neoplasma en el seu propi ventre.

A la dècada de 1980 es va tornar impossible distingir entre esferes separades d'allò que és privat o d'allò que és públic: ara, no només les autoritats, seguint a Ploucquet, sinó també la pròpia dona, descobreix la seva criatura no en sentir el seu primer moviment, sinó en reconèixer-lo com un fet públic.

Barbara Duden

AJUTS A PROJECTES D'INTERCANVI I COOPERACIÓ D'INFANTS I JOVES EN EL MARC DELS PAÏSOS CATALANS

AJUTS A PROJECTES D'ACOLLIMENT I FORMACIÓ D'IMMIGRANTS

Aquesta convocatòria té el termini del dia 15 d'abril del 1994
La Fundació farà públiques les propostes ateses no més tard del dia 30 d'abril de 1994.

SERVEIS DE CULTURA POPULAR
FUNDACIÓ CULTURAL

Carrer de Provença, 324, 3er - Tel. (93) 458 30 04
08037 Barcelona

Via Fora! núm 41, Volum V. Hivern 94

CAP A UNA ESPITITUALITAT ECOFEMINISTA

Charlene Spretnak

Us presentem un article publicat dins del llibre "Healing the Wounds: The promise of ecofeminism", *editat per Judith Plant.*

En aquest treball, la seva autora defensa el caràcter i característiques femenines com un potencial per a poder començar a viure tota una sèrie de possibilitats vers uns models de canvi globals, tot forjant una evolució en la psique així com en la societat.

Ens recorda la existència de societats prepatriarcals, que van viure en la pau i la concòrdia, tot acabant dient-nos que "Tenim elecció. Tenim voluntat. Tenim intuició i consciència que es pot reconèixer i desenvolupar - o negar. Podem anar més enllà dels límits patriarcals. La ment autènticament femenina és la nostra salvació".

En properes edicions de VIA FORA! publicarem altres treballs d'aquesta col.lecció.

We present to you an article published in the book "Healing the wounds. The promise of Ecofeminism", *edited by Judith Plant.*

In this work its author defends the femenine character and characteristics as a potential for beginning to live a series of possibilities towards global change patterns, forging a psyche and society evolution.

It reminds the existence of pre-patriarchal societies which lived in peace and concord, and she finishes saying: "We have a choice, we have will, we have intuition and a conciousness that we can recognize and develop or deny. We can go beyond patriarchal limits. The authenticly femenine mind is our salvation".

In future editions of VIA FORA! we will publish other studies from this collection.

Ni prezentas al vi artikolon kiu aperis en la libro "Healing the Wounds: The promise of ecofeminism", *eldonita de Judith Plant.*

En tiu artikolo, ĝia aŭtorino defendas la inajn karakteron kaj ecojn kiel potencialon, per kiuj eblas ekvivi serion da eblecoj por totaligaj ŝanĝmodeloj, dum oni forĝas evoluon psikan kaj socian.

Tio memorigas nin pri la ekzisto de antaŭpatriarkaj socioj, kiuj vivis pace kaj harmonie kaj fine ŝi diras: "al ni ke ni havas elekton, ke ni havas volon, ke ni havas intuicion kaj konsciencon kiun oni povas rekoni kaj evoluigi, aŭ nei.. Ni povas eĉ superi la patriarkajn limojn. La menso aŭtentike ina estas nia savo".

En venontaj eldonoj de VIA FORA! ni aperigos aliajn artikolojn de ĉi tiu kolekto.

El meu despertar en l'evolució de l'espiritualitat de les dones és similar al de moltes altres feministes. Al principi de la meva vida estava completament atrinxerada en la tradició judeo-cristiana, experimentava una buidor decebedora en aquesta orientació i, més tard vaig començar a fer descobertes personals de la dimensió espiritual de la vida. Aquelles descobertes em varen proporcionar un marc de referència, quan vaig conèixer els vells mites i les religions prepatriarcals, que havien permès l'accés femení a les realitats espirituals i a l'energia personal. Quan vaig començar a trobar altres dones que feien descobertes semblants i que estaven disposades a veure les implicacions polítiques, vaig comprendre que no

ens equivocaríem mai més.

En veritat, no hi ha res de "místic" ni de "l'altre món" respecte a l'espiritualitat. La vida de l'esperit, de l'ànima, es refereix simplement a les funcions de la ment. Per això, l'espiritualitat és una dimensió intrínseca a la consciència humana i no és separable de la persona. Per exemple, el concepte grec de "pneuma" significa alè, esperit o ànima, i "esperit" prové de l'arrel llatina, que vol dir "alenar". D'una banda, ens adonem que necessitem menjar, recer i roba; d'altra, que és necessari alguna mena de relació entre la gent, els animals i la terra; d'altra, que ens cal determinar la nostra identitat com a criatures, no tan sols del nostre hàbitat immediat, sinó del món i de l'univers; d'altra, que l'abast subtil, supraracional de la ment pot revelar la veritable naturalesa de l'ésser: Tot és Ú, totes les formes d'existència es troben en una dansa continua de matèria/energia que emergeix i decau, que apareix i desapareix. Tan sols ens desuneix, les l'afany de separació. L'experiència de la unió amb l'Ù s'ha denominat consciència còsmica, consciència de Déu, coneixement de la Ment Única, etc.

Theodore Roszak ha observat que molts crítics patriarcals occidentals no poden simplement donar suport a un sistema d'espiritualitat o psicologia, que no impliqui un concepte de pecat: "Ensorrament, por i tremolor - això hem après de St. Pau i St. Agustí, Calvin i Kierkegaard, Freud i Sartre, i d'altres - són les credencials d'un coneixement seriós. Sense el sentit de culpabilitat, no hi ha camí per fer valer l'abnegació; i sense abnegació no hi ha base per a la conducta moral. "[4]Com sabem, però, hi ha, en efecte, una altra base: la conducta moral pot estar precedida per una identitat moral. Si creiem, i sabem per experiència, mitjançant diverses pràctiques com la meditació i els ritus sagrats, que cap de les nostres germanes i germans, ni la resta de la natura és "l'altre", no deshonrarem ni a ells ni a nosaltres. L'ètica del respecte mutu no permet ni la coerció ni la dominació, de manera que no permet forçar ningù a néixer ni a matar.

L'ùnic esquema que comporta un concepte antropomòrfic de divinitat és l'espiritualitat de Deessa. Ara bé, com que les cultures d'enfocament matriarcal eren comunitàries, harmonioses, i pacífiques (la Creta minoica, per

exemple, va gaudir d'un miler d'anys sense guerres, i els pobles de l'Antiga Europa van estar sense fortificar durant mil.lenis, abans de les invasions), així doncs, difereixen substancialment de les cultures patriarcals, de manera que el significat de Deessa és substancialment distint del de Déu. Ningú no té interès a venerar un "Yahweh amb faldilles" una figura de poder llunyana, arbitral, manipuladora, que ens manté a tots en un estat de temor. El ressorgiment de Deessa ha fet ressó en tanta gent, perquè simbolitza "tal com són les coses realment": totes les formes d'ésser són Una, renovades continuament en ritmes cíclics de naixement, maduresa, mort. Aquest és el sentit del seu triple aspecte -lluna creixent, plena i minvant; noia, mare i àvia. Les qualitats de la Deessa "unió i evolució", la dansa còsmica, el canvi eternament oscil.lant de l'energia: demostra el model de l'univers, més dinàmic que estàtic. Està immanent en les nostres vides i en el nostre món. Conté, en el seu si, tant l'aspecte femení com el masculí, cosa que no podria una divinitat masculina; tots els éssers, creacions properes formen "part d'ella". També simbolitza el poder de la ment femenina. No hi ha "política de partit" en el culte a la Deessa; al contrari, el procés de cada persona en percebre i viure la seva veritat forma part d'una dansa més gran - d'aquí la frase "La Deessa és Tot".

L'espiritualitat de les dones no és sinònim de l'espiritualitat de la Deessa; algunes practicants precedents estan molestes amb alguna antropomorfització de l'Ú. En molts casos, la seva espiritualitat consta de les veritats del naturalisme i de les tendències sagrades de les dones. La raó de l'energia bàsica de les dones és comuna i amb això no vull dir "simplement" l'energia per crear persones amb la nostra carn i sang i després amamantar-les, o el fet que participem d'un temps còsmic, això és, compartir els cicles de la lluna. Vull dir que hi ha molts moments en la vida d'una dona, on aconsegueix un coneixement experimental, en una unió poderosa cos/ment, de les veritats sagrades de l'espiritualitat. Primer de tot, els neuropsicòlegs han demostrat que les femelles estan predisposades des de molt petites a percebre "connexió" en la vida; per exemple, les femelles són més emfàtiques i estan més assabentades de les "dades" subtils, contextuals en els contactes interpersonals durant l'edat adulta. En segon lloc, l'objectiu de moltes pràctiques espirituals com la meditació, les cerimònies, la música, i la dansa és empènyer la consciència pròpia més enllà de la percepció mundana de la il.lusió -que tots els éssers són independents, entitats mecàniques- a la consciència de la unitat. Aquest estat de la ment "canviable" es dóna i varia uns graus quan les dones experimenten la "irremeiable" menstruació; orgasme (el sentit de no tenir fronteres en l'estat postorgàsmic és sovint descrit per les dones com un estat mental assossegat, expansiu; pels homes com temible, vulnerable o fins i tot aterridor); i l'embaràs, el part natural i la maternitat (com Nancy Passmore, editora del "Calendari Lunar", ha observat, "certament la distinció entre el

jo i el no jo esdevé una mica borrós, per no dir més que el mínim, quan una ha estat mare"). Les experiències inherents a la sexualitat de les dones són expressions de la naturalesa essencial, sagrada, de la vida a la terra; són "paràboles del cos" de la unitat i de la interconnexió profunda de tota energia, que els psicòlegs han descobert en les últimes dècades a nivell subatòmic. Tota dona que ha fet meditació i és coneixedora de la composició sagrada de l'univers -ja sigui mitjançant l'espiritualitat deïfica, la religió oriental o la física moderna- reconeix que el seu estat mental postorgàsmic és completament diferent del que els homes han descrit com "le petit mort" (la petita mort); al contrari, la no-limitació, el fet de volar lliurement, el sentit no discriminatiu de la unitat que les dones experimenten, podrien ser denominats exactament "le petit satori" (la petita llambregada). En una cultura que ha admirat més que denigrat aquesta "veritat física", les realitats sagrades guiarien els principis d'ètica i estructura.

Els homes, també experimenten moments de consciència elevada quan tot sembla diferent, més intensament viu. Ells han descrit sovint que aquests casos succeeixen durant la caça d'un animal, la pesca i mort d'un peix, els moments anteriors i durant el combat. No estant involucrats intrínsicament en els processos de naixement i nodriment ni predisposats fortament a una comunió emfàtica, els homes han posat la seva atenció, durant moltes èpoques, en un altre aspecte del cicle, la mort. Certament gran part de l'art i la literatura dels homes ha demostrat una obsessió per aquest tema; la cursa d'armament globament orquestrada pels homes és suïcida a gran escala. Però molts homes, també, tenen "despertars" afirmatius vitals, sovint relacionats amb el naturalisme i, com

les dones, narren experiències espirituals en situacions properes a la mort, quan algu se sent subliment assossegat i és atret cap a la unió amb una llum irresistible o cap a la unió amb algun membre de la família, mort anteriorment.

No és nou que hi ha similituds i diferències reals entre els sexes. Allò que és nou és el nostre rebuig a acceptar les percepcions patriarcals i les interpretacions d'aquestes diferències. Per aconseguir una societat sana que reflecteixi espiritualment i culturalment les veritats sagrades, cal que encoratgem el coneixement o la "consciència mental" d'aquestes veritats. Cal acceptar que les dones tenen un avantatge d'entrada, però els homes han de considerar que l'antic feminisme deia: la biologia no és el destí. Totes les mentalitats tenen totes les possibilitats. Els sexes no són oposats ni polaritzats dualment; les diferències són qüestió de grau, ja sigui negligible o immens. El creixement interior, no la guerra, és el nostre estat natural, i s'hauria de fer molt per fomentar-lo. Per exemple, la dècada passada els homes han estat animats a estar amb les seves dones/companyes al part i ells diuen sentir un vincle més fort amb aquests nens, en el part dels quals han participat, que amb els germans més grans, als parts dels quals els pares han estat presents per costum patriarcal. Una orientació sagrada inclouria també ensenyar als nens la connexió entre tots els éssers mitjançant la conscienciació de principis no sexistes. La política construïda sobre la base de la supremacia natural masculina està orientada cap a la mort i és poc fiable a causa de l'explotació de "l'altra". El dany causat pel patriarcat no es pot aturar mitjançant reformes parcials del sistema, ni les "fixacions" tecnològiques salvaran la terra i a nosaltres. Només l'acceptació d'una "actitud postpatriarcal sagrada respecte a la vida a la terra" produirà un canvi veritablement global. L'espiritualitat feminista és l'objectiu d'evolucionar aquesta actitud i d'activar el procés que conduirà a aquest canvi.

Finalment, s'ha trencat el silenci. Les dones fomenten l'energia que resulta d'explorar l'herència d'enfo–cament matriarcal, la mitologia personal i col.lectiva, la curació natural, la meditació, els ideals, acomplint els cicles de la naturalesa (és a dir, el nostre voltant i nosaltres mateixos) i el ritual. Igual que nosaltres portem la cicatriu d'haver sobreviscut al patriarcat, la capacitat de curar-nos a nosaltres i les unes a les altres picològicament i físicament és essencial per al creixement de la cultura de les dones. El ritual pot generar i transformar grans camps de força. Aquesta energia està sempre allí per obrir-se'ns i manifestar-se'ns. Els rituals creats en el marc d'espiritualitat de les dones difereix en forma i contingut dels costums patriarcals buits, imposats jeràrquicament, amb els quals vam créixer moltes de nosaltres. Impliquen energia sana, poderosa, creativa que s'estén espontàniament des d'un nucli significatiu de valors.

No estem interessades en la masculinitat, en les aproximacions lineals, que en primer lloc atacarien les mancances del status quo i més tard

considerarien la creació d'una nova societat. Els nostres models de canvi, les nostres trobades, totes les nostres accions pùbliques expressen "segons els nostres propis termes" un ampli esforç polític. Estem forjant una revolució de la psique així com de la societat. Les opcions pospatriarcals que estem desenvolupant tenen les arrels en les cultures pacifistes, igualitàries, que respecten la persona i la terra, ginocèntriques. El nostre procés polític és "recordar" els nostres potencials i començar a viure aquestes possibilitats amb totes les germanes i germans en iniciar el canvi. Sempre treballem per estendre el nostre cercle.

Cultivar la ment femenina, reconeixent la font femenina de sabiduría i harmonia -aquestes pràctiques s'han d'estendre més allà de les nostres persones i del nostre cercle. Fora de tots els desordres patriarcals -racisme; atac als homosexuals; creixent violència contre les dones; prostitució forçada; pornografia; despersonalització de les dones en el camp legal, educacional i mèdic; opresió econòmica -hi ha un poder i un armament nuclear que condueix a efectes irreversibles. Però el nostre activisme no és qüestió "d'aquesta solució o d'aquella", tot això procedeix directament de l'acceptació dels valors patriarcals de la nostra societat. Quan treballen en cada àrea, ens adonem de les connexions entre les resultats.

Com salvar-nos de l'anihilació, com concebre un món just amb una pau i harmonia internes i externes? ... Un element essencial de la nostra estratègia seria aconseguir una cons-

ciència col.lectivaoberta perquè "cal" que l'espècie humana tingui una herència de llargs períodes de pau en societats que viuen amb valors sagrats. Hi ha massa llibres de la història de les guerres, per què no n'hi ha cap de la història de la pau en les cultures prepatriarcals? Activistes antinuclears i pacifistes ben intencionats diuen sovint: "Estem intentant una cosa nova en la vida de l'home: la pau". No és això. Les societats pacifistes i progressives van prosperar durant mil.lenis on van prevaldre els valors ginocèntrics, per exemple, en la Creta minoica i en l'antiga Europa. En resum, abans vivíem assenyadament; ara podem tornar a fer-ho.

El segon element hauria de ser la nostra pròpia regeneració. Per tal d'evitar ser depassats per les dimensions del nostre esforç hauríem de mantenir acuradament el recurs polític més essencial: nosaltres. Adreçant-se a allò que nosaltres denominem "fondre's", Elizabeth Cady Stanton, una infatigable heroïna de la primera ola de feminisme, advertia les seves col.legues "Per desenvolupar la nostra pròpia realitat, necessitem solament temps per pensar i meditar. Per donar sempre i mai envanir-se, el pou se seca massa de pressa". El procés feminista, doncs, suposa viure "ara" les noves possibilitats, tant com ens esforcem.

Podem adoptar encara un altre slogan polític? Aquí n'hi ha un que contribuirà al nostre gran èxit en qualsevol camp personal o públic al qual ens podem dirigir: "Vigila la teva ment". Confia en el teu coneixement personal. Alimenta les teves tendències naturals pel que fa a les percepcions, èmfasi, compassió, unitat i harmonia. Adona't de la teva integritat. Adona't de la nostra identitat. Adona't de la font bàsica del nostre poder. Rebutja els models patriarcals d'alienació, temor, enemistat, agressió i destrucció. No cal que els refusis; enfocant simplement la consciència sobre els pensaments negatius, masclistes, quan comencen a sorgir i després optant per no alimentar l'energia psíquica, el seu poder disminueix i s'esmarceix. La sabidura del nostre cos/la nostra ment pot invadir aquells hàbits artificials del pensament com ones que emergeixen del nostre si.

Tenim elecció. Tenim voluntat. Tenim intuició i consciència que es pot reconèixer i desenvolupar - o negar. Podem anar més enllà dels límits patriarcals. La ment autènticament femenina és la nostra salvació.

(1) Extret dels articles de Charlene Spretnak (1977-1980) que es varen incloure en "Polítiques d'espiritualitat de les dones" (Anchor/Doubleday, 1982).

Charlene Spretnak

EXPERIÈNCIA DE VIDA A ENLLAÇ

Aviat farà un any que els bons amics del Canadà varen marxar de Catalunya després d'una estada de nou mesos llargs entre nosaltres.

Els d'ENLLAÇ vam demanar-lis que ens fessin arribar les seves reflexions sobre l'estada i experiències viscudes a Catalunya.

Doncs bé, ara us les oferim, amb el convenciment que seran útils per a tots i per a tothom.

A year ago, more or less, our good friends from Canada, left Catalonia after nine months of stay with us.

The members of Enllaç asked them to send their reflections about the stay and experiences lived in Catalonia.

We offer them to you now with the conviction they will be useful for all of us and for everybody.

Preskaŭ jam pasis unu jaro de kiam niaj bonaj kanadaj amikoj foriris el Katalunio post naŭmonata restado ĉe ni.

Ni petis ke ili sendu al ni siajn pripensojn pri sia restado kaj vivospertoj en Katalunio.

Kaj nun ni prezentas ilin al vi, kun la konvinko ke ili estos utilaj al ĉiuj.

L'experiència tenia com a punt de partida la possibilitat, per a una família, de viure una experiència educativa. Això és a l'interior del nostre sistema escolar, una part oblidada de l'educació que jo anomeno educació fonamental. La definició més simple d'educació fonamental podria ser aquesta: la part de l'experiència humana que mereix ser transmesa. Moltes persones pensen actualment que l'escola no és més que una caixa on s'ensenya a la joventut a entrar dins del sistema i també a aprendre mals hàbits. Si bé això és veritat, fa alguns anys que s'havia d'obtenir un diploma el més ràpidament possible per poder tenir treball, avui és cada vegada més dubtós continuar pensant així. Cada dia, la realitat viscuda per milers d'aturats instruïts desmenteix aquesta visió. L'educació hauria d'ésser una eina per al futur, què serà d'aquest futur per a la joventut d'avui?

El primer graó important d'aquesta experiència, després de la nostra reflexió fou indiscutiblement un col.loqui que hi va haver patrocinat per l'Institut Intercultural de Mont-real, "Viure amb la terra". Un amic català, Agustí Nicolau Coll, participava en l'organització i un convidat notable, Raimon Pànnikar, havia establert amb Robert Vachon les grans línies d'aquest encontre internacional. Parlant amb diverses persones, les possibilitats d'estar-se a Catalunya eren cada vegada més concretes i amb elles es multiplicaven els projectes d'accions pragmàtiques.

Agustí és membre actiu d'Enllaç, estava gairebé segur que podríem ocupar el Centre Permanent de Cultura Popular a canvi d'algunes feines, però ens era necessari en tant que nord-americans eficients afegir un

treball a aquesta estada. Vam decidir, doncs, trobar Pànnikar per plantejar-li els nostres projectes i veure què en pensava aquest personatge lúcid. Ens va dedicar alguns minuts del seu temps i ens va dir: "Per què anar a treballar a Catalunya?" va ser la seva primera observació. "Per què no anar només a viure un nou país?"

Aquestes preguntes ens recordaren una experiència amerìndia, iniciada per Tom Porter, l'escola de la llibertat; així, per què preocupar-nos de la rendabilitat de l'experiència i privar-nos de l'oportunitat de viure en família una experiència d'una gran intensitat i d'una aportació educativa excepcional? Va ser a partir d'aquest instant que vàrem prendre la nostra decisió: anirem a viure Catalunya, viure la terra.

Una de les mancances evidents del sistema d'educació actual ens sembla que és la falta de valoració pel que fa a l'autodidactisme, el fet que l'escola no dóna ni el mètode, ni el gust d'aprendre a aprendre. Ens va semblar evident que durant l'estada a l'estranger el nostre fill i la nostra filla no anirien a l'escola; estarien amb ells mateixos, acompanyats pels pares, però haurien de decidir com ocuparien el seu temps, sense coaccions externes, ni més obligacions que les imposades per la vida de família.

Els preparatius per la partida foren una introducció a aquesta llibertat. Vam haver de decidir quines coses guardàvem, quines veníem i organitzar una subhasta per obtenir fons per al viatge. Proveu de ficar-vos en la situació d'aquesta família: heu de buidar casa vostra demà al matí, què guardaríeu i per què? Aquesta gestió fou feta dins l'entusiasme del viatge, dins de l'eufòria i l'harmonia.

Després va venir el gran dia. Només ens quedaven algunes maletes, passaports i visats, els budells se'ns removien davant el desconegut, però també una gran fe en allò que els indis anomenen *bakti*, "el camí del cor".

Els emocionants adéus a l'aeroport, l'enlairament, el vol de sis hores, l'arribada a París amb els transports de vaga, tantes d'altres experiències actives que havíem imaginat mil vegades però que realment no coneixíem: la diferència era tan gran com la que existeix entre veure una flor a la televisió o fer-ne crèixer una en un jardí

Alguns dies passats a París, hospedats a casa d'uns amics, ens donaven ja un tast de l'any que vindria, però això en realitat no va ser més que una transició. Sempre amb les nostres maletes, sempre en francès, i acompanyats en certa manera pels consells d'un parisenc, això no era més que una mitja desorientació en comparació del que ens esperava.

Després, una tarda, la partida de París amb tren, un viatge de nit que ens faria travessar una frontera psíquica, la d'Espanya i una barrera menys evident però més notable, la diferència cultural. El primer xoc de veritat, va ser l'endemà al matí, quan el tren ens va abandonar al mig de Barcelona. Nova ciutat, nova temperatura, nova llengua (català, no espanyol), nova cultura on nosaltres quatre quebequesos ens trobem per realitzar la diferència.

Hem de travessar la ciutat, tornar

a una altra estació, trobar a través d'aquest laberint de trens i de passatgers el nostre camí, aquell que ens portarà el més aviat possible a la que serà casa nostra per l'any vinent. Voldria que us imaginéssiu la situació: una família d'Apalatxes, transportada a una ciutat com Barcelona, sense guia, buscant el més exactament possible com fer les coses... Tot és diferent, no hi ha cap instant que es repeteixi, només aquell en què ens asseiem els quatre, enganxats els uns amb els altres per riure dels nostres problemes i desitjar de tot cor que tot surti bé. Quina sensació més estranya, però quina solidaritat i quin bon humor i unió de la família en la que tots pretenen un objectiu comú: anar a la casa.

L'arribada serà l'endemà a la tarda, després d'un dia de repòs i d'exploració de Vilafranca, que llavors ens semblava ben misteriosa i molt diferent del que nosaltres coneixíem. El primer contacte amb Enllaç es diu Jaume i parla francès. Arribats a la casa, ens explica el funcionament del nostre nou habitacle: els llums funcionen per energia solar, l'aigua ha de ser bombejada fins a un dipòsit per un generador. Pel que fa a la resta, vàrem trobar-nos amb el grup els pròxims dies i varen contestar les nostres preguntes.

Dormíem en una mateixa habitació tot esperant el meravellós sol que un imagina ultrapresent: després de tot s'està a Espanya, no!

La descoberta del nostre nou hàbitat i dels seus voltants es farà progressivament durant tota la durada de la nostra estada. En primer lloc, els

botiguers de queviures i els forners, després correus, però abans els nostres veïns immediats.

La gent del camp, al Quebec saben la importància d'un bon veïnatge. La nostra presència no passa desaperçebuda, alguns dies després de la nostra arribada veiem arribar els primers veïns. Persones meravelloses, el Francesc i la Josefina, ramaders i cultivadors, van venir a saludar-nos i a presentar-nos els seus fills. Dificultats per comunicar-nos verbalment per les dues parts, però calor humana d'amdues bandes. Vam establir en aquell moment una bona relació de veïnatge que va durar tota l'estada.

Aquí, és necessari mencionar la importància que ha tingut per al nostre viatge el fet de no tenir cotxe. Del vehicle motoritzat, omnipresent en les nostres vides de nord-americans i del que jo no havia prescindit mai, vam decidir prescindir-ne. Així doncs, anàvem a peu a La Granada, el poble més pròxim (20 minuts d'anada) i quotidianament: caminàvem entre vinyes, vèiem les persones que treballaven i elles ens veien a nosaltres, vivíem al ritme natural, teníem temps d'identificar cada element i cada punt de vista sobre el nostre camí, quina meravella. Aprofitàvem aquest temps que estàvem junts per discutir, per riure, per entregarnos els fruits de les nostres reflexions i observacions, va ser un plaer que tots nosaltres vàrem redescobrir. Prenem encara un cop més consciència de la riquesa de la nostra experiència, el consagrar-nos els temps els uls als altres. Ens sembla que poques persones han tingut aquesta sort en les nostres societats nord-americanes.

Un bon dia ens trobem que el nostre correu arriba a deu kilòmetres de la casa, a Guardiola de Font-Rubí: serà necessari trobar una solució i anem a Guardiola.

És l'ocasió de trobar Pilar Bayó, empleada municipal, persona amable i generosa que ens ho va organitzar tot: enviarà a través dels seu fill les cartes que ens arribin, a la propietat d'un altre veí, Julià Navinès, productor de cava.

Així, la possibilitat de recollir el nostre correu a quinze minuts de camí, de trobar el senyor Bonnel i de visitar un celler de cava va ser possible perquè no teníem cotxe. Gràcies a això vàrem fer-nos amics de la Pilar, ella ens presentà d'altra gent i ens convidà a participar en tota classe d'activitats sociales. Vam descobrir tot el sentit de la interdependència.

Els dies passen tranquils al ritme de la Catalunya rural, i unes descobertes succeeixen a les altres. Les persones, els llocs, però sobretot la descoberta de nosaltres mateixos i de les nostres possibilitats. Possibilitats que estan latents en cadascú de nosaltres, però que sovint no tenim la sort d'explorar pel ritme trepidant de la vida moderna. Tenir cada dia un temps propi, activitats i aprenentatges, no patir la influència dels mitjans de comunicació, nodrir-se i fer-ne d'això una ocasió per compartir, tot ens semblava un regal. Un dia s'anuncia que un grup passarà un cap de setmana al Centre, serà l'ocasió d'una altra trobada i d'una altra amistat.

El grup és de diables. Els diables són grups d'animació popular que

munten una coreografia al carrer utilitzant molts focs artificials. En les festes populars els diables són molt apreciats. El grup tenia necessitat d'un lloc per reunir-se, eren una quinzena entre nois i noies, va ser una trobada molt animada. Per al Koan (14 anys) va ser una bona ocasió per tenir contactes amb joves. L'esdeveniment va ser notable en la nostra estada, la trobada del Jordi i més tard de la seva companya Montse són uns records inolvidables. Vam anar a casa seva a Barcelona, al seu quiosc de diaris, en un barri i vàrem tenir l'oportunitat de visitar una fàbrica de focs artificials, veritable polvorí innaccessible a la majoria de la gent.

Va venir la tardor, amb el fred humid del país i l'obligació de comprar llenya per escalfar-nos, cosa que nosaltres no podíem imaginar. També la collita de les olives i les nostres tentatives de fer olives confitades; la nostra trobada amb el Rai, el forestal que ens explicarà com és la gestió dels boscos a Catalunya, la seva desaparició deguda al cultiu de les vinyes i els esforços de la gent per salvaguardar els arbres.

Després va venir Nadal. Primer moment de nostàlgia. L'arbre, la neu, l'atmosfera, tot ens torna a la memòria guarnit pel record. Vam organitzar les festes. Ja havíem fet una primera festa de *Halloween*; vam fer un arbre de Nadal, un pessebre, un sopar de nit de Nadal. Cada dia va ser meravellós i no em veig en cor d'expressar tots els sentiments amb paraules. El nostre regal de Nadal: la visita d'amics quebequesos i... un viatge d'un mes al Marroc. Un interval en la nostra vida de catalans i un viatge en el temps. Travessar Espanya, l'estret de Gibraltar, submergir-nos en família en un món musulmà on vàrem tenir la sort de viure quinze dies amb una família tradicional marroquina a Marraqueix, tot això podria ser tema per un altre article. Un cop més quina quantitat de vivències tan impressionants sobre la humanitat, la geografia, les diferències culturals i les realitats mundials.

En tornar a la casa a mitjan de febrer, un matí en despertar, la neu. Com puc descriure aquesta sensació: dos dits de neu, un fet que no passava des de feia vuit anys. Hi ha una gran alegria, els nens estan molt contents. Les escoles i universitats tanquen duranr dos dies, i nosaltres... escalfant-nos a vora l'estufa tot esperant la primavera. El matí que va caure la neu els atmetllers ja estaven florits. Cal veure-ho per poder-ho sentir.

La primavera arriba i ocupem els nostres dies fent petites feines de re-

paracions de la casa i de conservació dels fruiters i els voltans de la casa. Cal veure el camp en aquest moment: hi ha grans focs fets amb els sarments que han estat tallats per afavorir la nova collita.

Ens trobem regularment amb les persones d'Enllaç amb les que l'amistat es va desenvolupant a través de la comprensió mútua. Els intercanvis són més enriquidors ja que comprenem millor la llengua i elles comprenen més quins són els nostres motius per estar a casa seva.

Encara que hi estàvem molt contents, semblava clar que deixaríem la casa d'Enllaç i Catalunya; vam tancar per últim cop els finestrons amb llàgrimes als ulls. D'aquest país en guardem un record meravellós: les persones que ens hem trobat, una possibilitat de complicitat per fer més gran una xarxa que ens obre a tots nous camins d'educació i de comprensió mútua; de les persones de La Granada i de Guardiola, una complicitat generosa, igualment que certs moments màgics com la trobada amb l'Albert i la Montse.

Per aquests vuit mesos de felicitat: gràcies a tots i estigueu segurs de la nostra gratitud; a la família Gagné: bravo per haver superat les nostres pors i sense vacil.lació haver fet amb una fe inquebrantable, les primeres passes cap al "camí del cor".

Aquest és el testimoni de Rosemary; ella us envia les seves reflexions sobre la seva estada.

L'EXPERIÈNCIA

Una experiència que a vegades ha estat difícil per mi, ara forma part de la meva personalitat. Sovint allà no me n'adonava de la sort que teníem. Era dur sense amics (això és una cosa important per una nena de dotze anys) i amb una llengua nova. Per la meva part, la llengua ha estat bastant fàcil d'aprendre; un cop al Quebec veig que és una llengua molt bonica d'entendre.

Una experiència que m'ha instruït cada dia i que m'instrueix encara. M'ha ensenyat sobre mi i sobretot sobre els altres membres de la família. Crec, que vivint junts, es coneixen millor que només dient bon dia quan tornes de l'escola.

Una experiència que ara és per mi, una mancança enorme en la meva vida. Cada dia hi penso i m'enyoro. Una experiència que voldria tornar a començar en qualsevol moment. Jo trobo a faltar tant l'experiència com les persones acollidores que són els catalans que tan bé ens han rebut.

Com a mínim es pot dir una cosa, quan mirem un mapa d'Espanya, la petita part de dalt de tot en forma de triangle, anomenada Catalunya no ens és desconeguda.

La vostra amiga Rosemary

ÀLVAR ÀLVAREZ REVILLA, ANTONIO MARTÍNEZ MÁRQUEZ, ROBERTO MÉNDEZ STINGL

Tecnologia en acción
Editorial RAP, Barcelona 1993
159 pàgines.

Intentar de justificar la transcendència dels fenòmens tecnològics en la societat actual no requereix pas una argumentació massa extensa: n'hi ha prou amb llegir un diari o, simplement, reflexionar uns minuts sobre l'entorn on ens movem quotidianament. Vivim en una cultura tecnològica i no és estrany, per tant, que la tecnologia hagi estat considerada globalment -des del segle passat-, unes vegades, com a instrument de progrés i alliberament més efectiu en la història de la humanitat i, d'altres, com a l'origen i causa dels problemes més greus als quals s'enfronta la civilització actual.

Tecnología en acción ofereix una exposició detallada i crítica de les principals postures possibles front el fenomen tecnològic. Intentant de superar l'excesiva compartimentació dels estudis clàssics sobre la tecnologia, els seus autors adopten un enfocament interdisciplinar que els permet d'utilitzar les troballes més importants de disciplines relativament recents com ara la història i la sociologia de la tecnologia, pràcticament ignotes en el nostre país i en l'Estat espanyol.

El llibre es divideix en tres parts: la primera està dedica a la crítica del que pot considerar-se la *imatge estàndart* de la tecnologia, i a l'exposició introductòria dels trets fonamentals d'una concepció alternativa.

Al llarg de la segona part, els autors inicien un periple detectivesc pel que anomenen "quatre figures per a la tecnologia". L'objectiu d'aquesta part consisteix bàsicament en mostrar la potència del nou enfocament en l'estudi concret de quatre àmbits tecnològics diferents i que, en conjunt, intenten d'englobar la diversitat dels fenòmens tècnics en la història: les tecnologies artefactuals, les organitzacions, les simbòliques i les biotecnologies.

La tercera part és potser, la que presenta una més gran originalitat, en tant que intenta de relacionar les anàlisis teòriques i històriques desenvolupades en les dues primeres, amb les qüestions polítiques i normatives pel que fa a la tecnologia, que tant caracteritzent la nostra època.

(Extret de la crítica feta per Eduard Aibar. Maastricht).

Via Fora! núm 41, Volum V. Hivern 94

CONVERSA AMB DOLORES JULIANO

Dolores Juliano és una de les antropòlogues que més ha treballat els sectors marginals o subalterns de la societat, perquè com ella mateixa ens diu: "la innovació cultural normalment es produeix a partir dels marges de la societat".

Arran de la constatació de la crisi de models socials que hi ha actualment, Dolores Juliano aposta per una opció optimista, de models incloents, sumatoris, capaços d'incorporar les diferències, tot dient que hem d'acostumar-nos a prescindir del dogma.

Dolores Juliano is one of the anthropologists that more have worked in marginal or inferior sectors of society because as she says: "the cultural innovation is normally created from society margins".

Since the establishment of social patterns, crisis that happens today, Dolores Juliano bets for an optimist option, of including patterns, capables to incorporate the differences affirming that we have to get used to omit the dogma.

Dolores Juliano estas unu el tiuj antropologoj kiu plej multe laboris en la marĝenaj aŭ subulaj sektoroj de la socio, ĉar kiel ŝi mem diras:"la kultura novigo ĝenerale okazas ekde la sociaj marĝenoj".

Konstatinte la krizon de sociaj modeloj kiuj nun ekzistas, Dolores Juliano pledas por optimisma elekto, de inkludaj modeloj, adiciigaj, kapablaj ekcepti la diferenconj, dume ŝi diras ke ni devas alkutimiĝi preterlasi la dogmon.

- Com sorgeix en Dolores Juliano la seva inquietud per l'antropologia?

Tot sovint es diu que la gent es polititza en les facultats d'antropologia i de sociologia. En el meu cas crec que seria el camí invers a aquest que acabo de dir. A l'Argentina jo tenia una llicenciatura prèvia en pedagogia, però tanmateix em trobava que la pedagogia com a tal era quelcom purament instrumental, que servia per modificar conductes, però que tanmateix no deia vers a on calia modificar-les. Es tractava d'una espècie de discurs tècnic sense el marc teòric de referència. En aquells moments tenia una vertadera necessitat de passar a l'altre camp per analitzar com es genera el discurs i perquè serveix. És a dir: no descontextualitzar una activitat, sinó incorporar-la en un marc, en una reflexió que em permetés entendre quina cosa estava fent.

Així és, com adulta vaig entrar a l'antropologia cercant aquest tipus de respostes que no podia trobar en un altre camp. Hi ho vaig fer en una universitat molt marcada pels moviments estudiantils, dins de la qual em sentia molt còmoda. Tot i que crec que a partir d'aleshores he canviat molt, no ho ha estat pel que fa a l'objectiu bàsic que és el de trobar raons per a l'acció en comptes de trobar receptes per a l'acció.

- Quan i per què decideixes marxar de l'Argentina?

A la dècada dels setanta, la dictadura militar em va fer sortir del país. Vaig venir a Catalunya, país on tenia uns lligams familiars estrets.

A l'Argentina havia ocupat algun càrrec públic, havia estat directora

provincial d'ensenyament mitjà. Amb els militars vaig perdre el treball. Tanmateix he de dir que perdre el treball no era res comparat amb molts amics que van perdre la vida.

Des d'aleshores estic treballant a la Universitat Central de Barcelona, a la facultat de Geografia i Història, en antropologia fent un esforç per entendre i per poder fer entendre millor els problemes que avui em semblen importants i significatius.

- És precisament a la Universitat de Barcelona on fas el teu doctorat...

Sí, el vaig fer estudiant àrees rurals catalanes. Em va semblar important i significatiu quan jo portava poc temps a Catalunya el dedicar-me a estudiar en profunditat aquest país, fent la tesi doctoral sobre les poblacions de Sant Feliu de Codines i Barberà de la Conca, àrees rurals molt diferents, amb una tradició diferenciada.

- Una característica de la teva producció intel.lectual és l'estudi de sectors marginals de la societat.

Si volia donar una mica de coherència al meu treball, tot i considerant que una tasca de molts anys en si mateixa tendeix a fer-se incoherent perquè hom va movent-se dins d'interessos diversos i tractant de contestar-se multitud de preguntes, crec que m'havia d'interessar pels sectors subalterns. És a dir aquells sectors que no tenen poder, estudiant quines estratègies tenen per poder-se fer escoltar i quines són les seves possibilitats per poder donar solucions alternatives.

No m'ha interessat el compendi de les subordinacions, és a dir el victimisme, la quantitat de més o menys cops que ha rebut aquest o aquell col.lectiu.

El que a mi m'ha interessat hi he dedicat més temps i l'esforç és com els diferents sectors contesten als mecanismes de discriminació, de subordinació. He treballat fonamentalment amb dones, analitzant-les com a agents actius. És a dir quin tipus de propostes alternatives presenten les dones, quina imatge han donat d'elles mateixes al llarg de la història, quin tipus de qüestionament han presentat davant del model que les subordinava. He estudiat com han contestat a aquesta subordinació i a través d'això he fet una lectura dels missatges femenins, quin tipus d'auto-imatge han estat capaços de donar.

Dins de la mateixa línia he treballat també amb altres sectors subalterns, camperols, comunitats indígenes -amb Maputxes a l'Argentina-, i darrerament estic treballant amb grups d'immigrants. És a dir en termes d'estructurar la seva identitat, el tipus de tracte que reben de la societat global i el tipus de propostes alternatives que es generen a partir d'aquests sectors. Aquests serien més o menys els temes que he treballat.

- Llegint els teus treballs i articles, es capta una actitud positiva davant del desencís en general.

Aquest és un tema que em preocupa molt, perquè es produeix una penosa coincidència. En el mateix moment que es desmantella el discurs polític com a tal o que es deslegitima a partir del fracàs dels països de l'est europeu, al mateix temps es produeix una deslegitimació del discurs qüestionador alternatiu o purament teòric.

És a dir: mentre el model polític es desmonta, des de les ciències socials es desenvolupen opcions no compromeses, inclòs això del post-modernisme, l'antropologia com a literatura, una tornada cap a dins. És a dir la societat es queda sense discurs des de tots els vesants. Hi ha com una espècie d'abandonament del camp.

Aquest fet ja s'ha produït en altres moments de la història. Quan fracassa la Revolució Francesa i sembla que els moviments revolucionaris no tinguin cap mena de futur a mitjans del segle passat, sorgeix tot el moviment romàntic, una insistència en la subjectivitat, en els sentiments interns, una tornada intimista vers un mateix en termes d'estil, de sentiments, etc..

Jo no dic que sigui comprensible, però el que dic és que es perillós que precisament des de les ciències socials si alguna cosa podem aportar és el nostre esforç per tractar d'entendre i que l'enfonsament dels moviments alternatius, en comptes de ser una excusa per retirar-nos a la nostra torre d'ivori, d'alguna manera és un desafiament per poder entendre el per què ha succeït això, quines són les possibilitats, en quins aspectes varen fracassar, quins són recuperables, si realment hi havia un problema en el fet mateix de tractar de confeccionar un model únic, si no s'haguessin d'haver respectat altres tipus d'opcions, etc...

Jo crec que malgrat que la moda va en el sentit del descompromís, no és un camí que resulti el suficientment convincent. Un fracàs és quelcom a analitzar, no és un motiu per desanimar-se.

- Quina actitud creus que s'ha de tenir davant de l'enfonsament i crisi de models que estem vivint actualment?

Els diferents sectors han organitzat a través del temps maneres de respondre a la repressió, models alternatius, aquests són fragmentaris, són recuperables des de les estructures de poder, no són necessàriament coherents uns respecte als altres, però tanmateix és el que hi ha. Jo crec que el desafiament actual és l'aprendre a escoltar aquest tipus de propostes alternatives i tractar de reunir-se no en termes de models unificats, és a dir això és el dogma, el que cal fer, la qual cosa ja ha demostrat que no ha funcionat, sinó en termes de fòrmules obertes, és a dir tractar d'aconseguir confluències. No és cert que hagi fracassat tot. Ha fracassat com molt bé dieu els models més rígids i precisament d'això cal aprendre a construir models oberts, a escoltar les reivindicacions populars i a deixar una mica de cantó la nostra soberqueria d'intel.lectuals, allò que ja ho sabem tot i prendre'ns seriosament allò d'aprendre de la gent. Jo crec que és un moment d'escoltar i que si som capaços de fer-ho, al nostre voltant s'estan generan moltes propostes que són molt interessants.

En el cas de Chiapas es diu, com es possible que s'hagi pogut desenvolupar un moviment així sense que ningú hagi estat capaç de detectar-lo. Doncs, problema dels detectadors. Quina poca capacitat tenim d'escoltar!! Al nostre voltant passen coses importants i significatives i sols ens n'assabentem quan estan als diaris!

El que es tracta és de veure a través de quin tipus de discurs s'han mobilitzat les poblacions indígenes, quin tipus de reivindicacions fan... Possiblement el nostre fracàs sigui que no hem estat capaços de connectar ni amb les seves necessitats, ni amb les inquietuds de la gent.

-No hi pot haver el perill que ara idealitzem tot això?

Sempre hi ha un perill de desviament populista. Tanmateix, des del meu punt de vista em sembla un perill menor.

Mireu, jo he estat treballant força sobre el com es produeix la innovació cultural, i he observat que normalment aquesta innovació es produeix a partir dels marges.

Per exemple en el camp de l'art. La creativitat artística normalment es dóna a càrrec de marginals i no pas de l'acadèmia que representa l'ortodòxia. Persones que tenen una formació heterodoxa, que han viscut experiències diferents de les nostres, que no estan compromeses en termes de mantenir un dogma, són les més creatives. Normalment això que dic passa en tot.

Crec que en tot procés cultural hi ha una relació inversa entre la posició central en l'estructura i la possibilitat real de generar alternatives.

- Després del Maig del 68 es va tendir a sublimar els col.lectius marginals com a màxima expressió de la puresa de la lluita en contra del sistema.

Jo no crec que s'hagi de potenciar els marginals en tant que marginals. Penso que l'ideal seria el desenvolupar models de societat en els quals cada sector pogués articular-se, saber que les propostes més creatives no vindran de part dels sectors més institucionalitzats. És a dir: la riquesa es dóna en aquest diàleg, en aquesta interacció, i que aquest diàleg ha mancat molt. Per exemple: si els marxistes en comptes d'estar tan segurs que ells tenien la veritat i dispo-

saven del model correcte, haguessin estat capaços d'escoltar les reivindicacions de les minories ètniques, per exemple, de sectors camperols... si s'hagués pogut establir un diàleg, aquest diàleg hauria resultat enriquidor.

Jo no dic, que els sectors que es caracteritzen precisament per la seva manca d'integració, tinguin les respostes, precisament ells tenen un discurs fragmentari, fàcilment assimilable des del poder, però el que dic és que si no s'articula un diàleg que tingui en compte totes aquestes experiències diferents, el model es transforma en una cosa molt rígida i tendeix simplement a auto-reproduir-se. De cada experiència diferent se'n pot aprendre alguna cosa.

-En quina forma o formes es pot anar concretant tot això que ens estàs dient?

Quan jo analitzava les utopies generades per les dones, les quals moltes vegades no són massa explícites, trobava que hi havia una diferència entre dos tipus de models. Un és un model per exclusió, que han estat els models que hem utilitzat normalment, retallant l'essència pura del que creiem. Tanmateix hi ha d'altres possibilitats. Es podrien desenvolupar per exemple models sumatoris, models en els quals el que és diferent pugui afegir-se en comptes d'haver d'optar per unificar-se. Penso que pot ser que en el futur haguem de tractar de crear models incloents, en comptes de models excloents, i aquests models incloents han d'acostumar-se a prescindir del dogma, de la veritat establerta. Hem d'aprendre a viure amb l'ambigüitat. En comptes de només tenir una recepta, acostumant-nos a que hi pugui haver diverses receptes possibles. Els Maputxes diuen: *si un problema no té al menys quatre solucions diferents, no paga la pena parlar-ne.*

La mateixa Natura ens demostra que la seva estratègia no és la d'obtenir l'organisme perfecte sinó la de multiplicar les possibilitats.

Nosaltres, des de la ciència, però també des de la política, tendim a seguir el camí oposat. Jo crec que la veritable solució a un problema, en molts casos està en deixar que hi hagi diverses solucions.

- Dins d'aquest discurs, com hi encabeixes el fet nacional?

És evident que tot poble que ha sofert una discriminació, com per exemple és el cas de Catalunya, tendeix a desenvolupar mecanismes defensius. És del tot comprensible. Tanmateix el que succeeix és que en termes d'eficàcia, jo crec que la possibilitat més rica és precisament la de no tancar les portes a la seva creativitat. Catalunya ha rebut una gran quantitat d'immigrants, si el model va en el sentit d'uniformitzar-los, el risc és força gran. L'estratègia contrària és transformar en una avantatge aquest fet, conseqüència de polítiques en què no s'ha pogut influir. Catalunya en aquests moments té la riquesa d'una major diversitat. Molt probablement això es pugui transformar en una major vitalitat. Possiblement el tradicional avantatge de Catalunya sobre d'altres països ha estat precisament el seu dinamisme cultural i aquest li ha vingut en alguna mesura de la seva

posició de lloc d'encontre.

Jo li tinc por a la temença. És a dir, em sembla que l'opció de defensar una pressumpta essència immutable és una opció empobridora. Que el que és propi i característic de Catalunya és la seva dinàmica, la seva varietat, diversitat... Si per la temença a desintegrar-nos tanquem molt el model i ens transformem en quelcom molt ortodoxe, es corre el risc de perdre un potencial molt valuós.

- Cal cercar, doncs, alternatives innovadores.

Crec que el fracàs del socialisme ha estat el fracàs d'un model racional i inventat. Una estructura social és quelcom viu i d'alguna manera el millor que es pot fer és desenvoluapar els germens existents en comptes de voler invertar-ho tot de nou. En comptes de pensar com seria una societat ideal cal tractar de desenvolupar els germens de convivència, de solidaritat, de tolerància... que existeixen en determinats grups humans i que es poden estendre i desenvolupar entre d'altres.

Des d'aquest punt de vista hi ha pràctiques populars com la festa, que generen sentiments d'identitat. Cal no pensar que s'ha acabat la creativitat social així com la història i que tot està dat i beneït. Penso que cada dia podem imaginar noves maneres de participació democràtica, noves formes d'organitzar la convivència... Tanmateix no crec que s'hagi de fer militància sobre elles.

Cal pensar en la societat com quelcom que es va generant de manera constant. Generem xarxes socials de manera constant. Davant de situacions de necessitat es desenvolupen estratègies de solidaritat.

- Per acabar, quines respostes observes en el cos social?

Actualment se'ns dóna un discurs on la normalitat són els fets negatius. Jo crec que és terrible el discurs que diu que tota persona té el seu preu. Jo crec que no és veritat. La immesa part de la gent tenim claríssim quines coses estem disposats a fer i quines no faríem a cap preu. Hi ha molta gent que dedica molts esforços i energies a activitats que en treu molt poc o res econòmicament. En termes del model del sistema actual, tot això no existiria, i no es comprén. No és cert el discurs sobre la maldat de l'ésser humà. No és una bona descripció de la totalitat de la gent.

Moltes vegades els intel.lectuals somiem amb la solidaritat i per manca de temps no podem concretar-ho massa, i en canvi en d'altres nivells hi ha molta gent que ho està practicant de múltiples maneres. Tanmateix la història també ens parla de grans fracassos, en el sentit per exemple del sorgiment d'actituds racistes en sectors populars en considerar que el seu enemic és el drogadicte, el forani... que és una víctima com ells. Estic parlant però, que existeixen objectivament potencials i que aquests es donen en tots els camps.

Milagros Vallès
Joan-Ramon Gordo

Generalitat de Catalunya

TELÈFONS D'INFORMACIÓ

Relació de les seus dels Departaments i dels telèfons d'informació.

TELÈFON OBERT (INFORMACIÓ ADMINISTRATIVA) (93) 315 13 13

• SEUS DELS DEPARTAMENTS DE LA GENERALITAT

PRESIDÈNCIA	Pl. de Sant Jaume, 4 (Palau de la Generalitat)	08002 BARCELONA (Barcelonès)	93 4024600
OFICINA D'ATENCIÓ A L'ADMINISTRAT	Pl. de Sant Jaume, 4 (Palau de la Generalitat)	08002 BARCELONA (Barcelonès)	
ESPORTS	Av. dels Països Catalans, 12	08950 ESPLUGUES DE LLOBREGAT (Baix Llobregat)	93 3719511
JOVENTUT	Calabria, 147	08015 BARCELONA (Barcelonès)	93 4839393
INSTITUT CATALÀ DE LA DONA (ICD)	Fontanella, 21-23	08010 BARCELONA (Barcelonès)	93 4121773
UNIVERSITATS I RECERCA	Tapineria, 10	08002 BARCELONA (Barcelonès)	93 3132293
GOVERNACIÓ	Via Laietana, 69	08003 BARCELONA (Barcelonès)	93 4840000
ECONOMIA I FINANCES	Rbla. de Catalunya, 19-21	08007 BARCELONA (Barcelonès)	93 3525020
ENSENYAMENT	Av. Diagonal, 682	08034 BARCELONA (Barcelonès)	93 2803097
CULTURA	Rbla. de Santa Mònica, 8 (Palau Marc)	08002 BARCELONA (Barcelonès)	93 3185034
SANITAT I SEGURETAT SOCIAL	Travessera de les Corts, 131-159 (Pavelló Ave Maria)	08028 BARCELONA (Barcelonès)	93 3391111
POLÍTICA TERRITORIAL I OBRES PÚBLIQUES	Dr. Rous, 68	08017 BARCELONA (Barcelonès)	93 2051313
AGRICULTURA, RAMADERIA I PESCA	Pg. de Gràcia, 105 (Torre Muñoz)	08008 BARCELONA (Barcelonès)	93 2372442
TREBALL	Ample, 11-13	08002 BARCELONA (Barcelonès)	93 4124688
JUSTÍCIA	Pau Claris, 81 (Casal Sant Jordi)	08010 BARCELONA (Barcelonès)	93 3015837
INDÚSTRIA I ENERGIA	Pg. de Gràcia, 105 (Torre Muñoz)	08008 BARCELONA (Barcelonès)	93 4846500
OFICINA DE GESTIÓ UNIFICADA (OGU)	Pg. de Gràcia, 105 (Torre Muñoz)	08008 BARCELONA (Barcelonès)	93 4846500
COMERÇ, CONSUM I TURISME	Pg. de Gràcia, 105 (Torre Muñoz)	08008 BARCELONA (Barcelonès)	93 2376045
BENESTAR SOCIAL	Pl. de Pau Vila, 1 (Palau de Mar)	08003 BARCELONA (Barcelonès)	93 4831000
OFICINA DEL CIUTADÀ	Calabria, 129-131	08015 BARCELONA (Barcelonès)	93 4841314
MEDI AMBIENT	Pg. de Gràcia, 94	08008 BARCELONA (Barcelonès)	93 4872034
CORPORACIÓ CATALANA DE RÀDIO I TELEVISIÓ (CCRTV)	Av. Diagonal, 477	08006 BARCELONA (Barcelonès)	93 2890777

• DELEGACIONS TERRITORIALS DEL GOVERN DE LA GENERALITAT

BARCELONA	Pg. de Gràcia, 11, esc. B	08007 BARCELONA (Barcelonès)	93 3021379
GIRONA	Gran Via de Jaume I, 9	17001 GIRONA (Gironès)	972 182300
LLEIDA	Lluís Companys, 1	25003 LLEIDA (Segrià)	973 271906
TARRAGONA	Ramba Nova, 58-60	43004 TARRAGONA (Tarragonès)	977 236858

• TELÈFONS D'INFORMACIÓ MONOGRÀFICA

INFORMACIÓ ESPECÍFICA DE CONVOCATÒRIES	93 4826263
BOMBERS DE LA GENERALITAT	085
TELÈFON OBERT D'INFORMACIÓ CULTURAL	93 3184411
NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA (CONSORCI)	
INFORMACIÓ SOBRE CURSOS DE CATALÀ PER A ADULTS	93 4826200
TELÈFON LINGÜÍSTIC	93 4826202
TELÈFON D'URGÈNCIES MÈDIQUES	061
INFORMACIÓ SOBRE DONACIÓ D'ÒRGANS	93 3398300
TELÈFON DE LA SIDA	900 212222
TELÈFON D'INFORMACIÓ PER A DROGODEPENDENTS (LÍNIA VERDA)	93 4120412
INFORMACIÓ SOBRE LA XARXA SÍSMICA	93 4429519
INFORMACIÓ SOBRE EL RISC D'ALLAUS	93 4429804
INFORMACIÓ DELS FERROCARRILS DE LA GENERALITAT	93 2051515
INFORMACIÓ SOBRE LES CARRETERES DE CATALUNYA	93 2042247
INFORMACIÓ PROFESSIONAL (BARCELONA)	93 3176163
INFORMACIÓ FITOSANITÀRIA I ESTACIONS D'AVISOS	
BARCELONA	93 3309561
VILAFRANCA DEL PENEDÈS	93 8906059
GIRONA	972 502707
LLEIDA	973 246182
TARRAGONA	977 219312
AMPOSTA	977 701741
MORA LA NOVA	977 401468
LA TALLADA D'EMPORDÀ	972 768338
INSPECCIÓ TÈCNICA DE VEHICLES (ITV), INFORMACIÓ GENERAL	93 3151313
TELÈFON DE CONSULTA DEL CONSUMIDOR	900 300303
TELÈFON D'INFORMACIÓ AL CIUTADÀ (BENESTAR SOCIAL)	900 300500
GRADUÏS, ARA POT!	900 333100
INFORMACIÓ LOTO CATALUNYA	93 3002770
INFORMACIÓ MARÍTIMA (EMISSORES DE LA GENERALITAT)	93 2017171
INFORMACIÓ CULTURAL (RÀDIO ASSOCIACIÓ DE CATALUNYA)	93 4148165

• VIDEOTEX

Diverses bases de dades (organigrama de la Generalitat, informació administrativa, disposicions del Diari Oficial, dades turístiques, d'esport, de joventut, etc.)
S'hi accedeix mitjançant qualsevol aparell connectat a la xarxa Ibertax, a través del codi • CATALUNYA#
El menú principal permet seleccionar la informació següent:

1. Informació institucional
2. Accés a serveis
3. Agenda Jove
4. Instruccions d'ús
5. Darreres incorporacions al servei
6. Bústia de l'usuari

Des del punt 2 es pot accedir als altres serveis, com:

• Informació administrativa:	• 000046#
• Organigrama per organisme:	• 000047#
• Organigrama per estructura:	• 000008#

Altres serveis de la Generalitat, amb codis mnemònics directes a partir del nivell 031 d'IBERTEX:

• Agenda Cultural	• AGENDACULT#
• Agenda Jove	• AGENDAJOVE#
• Informació agrícola i ramadera	• AGROTEX#
• Informació turística	• TURISTEX#
• Informació empresarial	• CIDEM#
• Instal·lacions esportives	• ESPORTEX#
• Informació general del consum	• CONSUM#

• TELETEXT

Servei de TV3 que conté informació sobre programació de les emissions de la Corporació, notícies, passatemps i dades diverses.

• VEREDA

Informació a través de pantalla tàctil (Projecte VEREDA -prova pilot-): A l'estació Barcelona-Sants, i a 6 altres punts de Catalunya.

TELÈFONS VIGENTS A 20 DE GENER DE 1994

ANIREM ENDAVANT

ENHAVO CONTENTS

Cefartikolo.	3	Editorial
La Tai Chi Taoista asocio de Katalunio.	4	The Taost Tai Chi Association of Catalonia.
Kien ni iras?.	8	Where are we gaing?.
Moviĝi kun la infano: sperto kiu perdis sian signifon.	27	-Move with the infant. An experience that bost its statuts.
Al ekofeminista spiriteco.	38	Towards an ecofeminist spirituality.
La vivosperto ĉe Enllaç.	45	A life experience at Enllaç.
Teknologia ekago.	51	Technology in action.
Konversacio kun Dolores Juliano.	52	A talk with Dolores Juliano.

Paper ecològic
100% lliure de clor

VIA FORA!, núm 41. Hivern del 1994. *Publicació per a la gent culturalment activa.* Podeu reproduir qualsevol article sempre que sigui de manera íntegra, però us agraïriem que en fèssiu constar la procedència.
EDITA: ASSOCIACIÓ **enllaç** . Apartat de Correus 85, 08291 RIPOLLET (el Vallès Occidental), telèfons: 692 51 83 - 675 27 83 i també amb seu al CENTRE PERMANENT DE CULTURA POPULAR, Turó dels Pujols, 08739 Guardiola de Font-rubí (Alt Penedès), telèfon 897 43 05.
El **VIA FORA!** es composat electrònicament pels membres de l'Associació comptant amb la col.laboració de Servei de Secretaria S.A. Imprés als PP.CC. a La Impremta (el Prat de Llobregat), amb paper ecològic de 90 grams. D.L. B-13.925/1984 I.S.S.N. 0214-672X.
VIA FORA! és membre de l'APPEC (Associació de Publicacions Periòdiques en Català).

El **VIA FORA!** és fruit d'un treball col.lectiu i està coordinat per :Andreu Caralt, Leonor Carrion, Eugeni Chacer, Núria Font, Àngels Fortuny, Joan Ramon Gordo, Rolf Krauss, Agustí Nicolau, Marta Romaní, Jaume Sobrevals, Milagros Vallès i Lluís Vàzquez.
En aquest número han col.laborat en les traduccions: Llibert Puig, Mercè Castany i l'Associació Catalana d'Esperanto.
enllaç no s'identifica necessàriament amb els articles que van signats pels seus autors.

editorial — **Editorial.** 3

cada terra fa sa guerra — **L'Associació de Tai Chi Taoista de Catalunya.** 4

altrament — **Cap a on anem?** Raúl García-Duran. 8
"Moure's amb l'infant. Una experiència que va perdre el seu estatus. Barbara Duden. 27
Cap a una espiritualitat ecofeminista. Charlene Spretnak. 38

reus, paris i londres — **Experiència de vida a Enllaç.** 45

relligats — **Tecnología en acción.** Àlvar Àlvarez, Antonio Martínez Márquez, Roberto Méndez Stingl. 51

a la intempèrie — **Conversa amb Dolores Juliano.** 52

Associació cultural

en llaç full informatiu

núm 52/94

ISSN 0214-6711 D.L. B-19.976/1981

CENTRE PERMANENT

Activitats realitzades:

18 de desembre del 1993: Trobada d'autoformació sobre Interculturalitat.

19 de desembre del 1993: Jornada de Portes Obertes, amb la participació d'una setantena de persones provinents principalment de la comarca de l'Alt Penedès. Hi va haver parades de productes biològics, de joguines artesanals, d'instruments musicals... i els companys Enki i Luci van representar el seu espectacle de pallassos. En aquesta trobada es va presentar la iniciativa de l'escola antroposòfica de Vilafranca del Penedès.

- **16 de gener del 1994:** Trobada de l'Associació EcoConcern.

- **26 i 27 de febrer del 1994:** Trobada de la Confederació dels Verds.

- **12 de març del 1994:** Activitats relacionades amb l'energoteròpia.

- **Del 7 al 18 de març:** Trobades diàries amb alumnes de 4art i 6è d'E.G.B., dins de la campanya endegada des de fa diversos anys pel Col.lectiu Ecologista Bosc Verd, sobre la repoblació forestal.Hi van participar les següents escoles: Sant

Ramon (62),Baltà Elies (56),Estalella (59), Santa Anna (35), Cristòfol Mestre (43) i Más i Parera (43) de Vilafranca del Penedès; Lavern Subirats (32); Sants Abdó i Senen del Pla del Penedès (28); Guerau de Peguera de Torrelles de Foix (56); Montcau de Gelida (80); Torrelavit (15) i Avinyonet (12).

Properes activitats:

- **FIRES DE PRODUCTES BIOLÒGICS ARTESANALS**. Aquesta activitat es realitzarà cada segon diumenge de mes i a banda de les activitats pròpies de la fira en tindran lloc d'altres específiques a cada trobada.

Així pel **diumenge dia 10 d'abril**, es tractarà sobre *La teoria i pràctica de la gimnàstica energètica.*; i pel **diumenge dia 8 de maig** es tractarà sobre el *Bambú*. Descobrir el bambú, les seves múltiples aplicacions i usos, la seva història, les diferents cultures que s'hi relacionen. Plantarem diferents tipus de bambú.

Els interessats en participar-hi han de portar-se el dinar, si bé hi haurà infussions, amanides, pastissos per qui en vulgui adquirir i menjar. Preferentment cal confirmar l'assistència.

- **Dies 16 i 17 d'abril:** Curs intensiu sobre globalisme amb Lluís Maria Xirinacs, organitzat per EcoConcern. El preu del curs intensiu (tot el diumenge) és de 5.000 pessetes per persona a banda del dinar.

D'altra banda, dir-vos que continuen els treballs d'ajardinament dels voltants de la casa. La zona de jardí s'ha llaurat i s'hi han plantat llavors de besses, calèndules, ordi... plantes que per les seves propietats s'autorregulen i autoalimenten.

Comença a haver incorporacions d'animals, ja siguin domèstics (gats), de granja (conills, pollastres i gallines), com peixos en una petita bassa exterior.

També s'ha realitzat una nova zona d'horta on s'ha plantat tota una sèrie de verdures. S'han preparat uns espais contenidors per a la realització de compost que serveixi com adob biològic..

Per acabar dir-vos que aquests darrers mesos d'hivern s'han adobat amb productes biològics tots els arbres existents al terreny del Centre.

PROMOCIÓ DEL VIA FORA!!

S'han publicat anuncis de promoció oferint la possibilitat de rebre un exemplar gratuït a les revistes ADENC i a l'Alternatiu.

Així mateix es va participar juntament amb membres d'altres revistes, al debat que Televisió d'Osona va organitzar el proppassat dijous dia 10 de març sobre les publicacions alternatives.

Dins també d'aquest capítol de promoció del VIA FORA!! es reparteixen periòdicament en el Campus de la Universitat Autònoma de Barcelona, butlletes on s'ofereix la possibilitat de rebre un exemplar de promoció.

BUTLLETA DE SUBSCRIPCIÓ/COL.LABORACIÓ

En/Na _____
Adreça _____ Telèfon _____
Població _____ Comarca _____

Em subscric a "VIA FORA!!" (1.200,- pessetes/4 números)

- ☐ Vull rebre el nº de VIA FORA (250,-ptes).
- ☐ Vull col.laborar econòmicament amb ENLLAÇ (500,-ptes/trimestre)
- ☐ Vull col.laborar econòmicament amb ENLLAÇ (1.000,-ptes/trimestre)
- ☐ Vull col.laborar econòmicament amb ENLLAÇ (1. 500,-ptes/trimestre)
- ☐ Vull col.laborar econòmicament amb ENLLAÇ (ptes/trimestre)

Forma de pagament

- ☐ Gir postal
- ☐ Domiciliació bancària
- ☐ En efectiu (personalment)

Data Signatura

BUTLLETA DE DOMICILIACIÓ BANCÀRIA

Nom i cognoms _____
Llibreta nº /c.c. nº _____ Caixa/banc _____
Agència _____ Adreça _____
Població _____ Comarca _____

Senyors, els agrairé que amb càrrec al meu compte/a la meva llibreta, atenguin, fins a nova ordre, el rebut que periòdicament els presentarà ENLLAÇ per al pagament de la meva col.laboració.

Data Signatura

en
ilaç